

بسمه تعالی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشگاه علم و فرهنگ

روش تحقیق

دکتر اکبریان طبری

۱۴۰۵

آموزش چگونگی انجام و نوشتن تحقیق و پژوهش

منبع تکمیلی:

کتاب ((روش پژوهش در دانش حقوق))، دکتر بیژن عباسی لاهیجی

فهرست مطالب درس روش تحقیق

محورهای
تحقیق

کلیات تحقیق

شیوه نگارش
مقاله نقد رای
پایان نامه و
رساله

نگارش تحقیق
و اجزای آن

هدف از تحقیق

- ۱- تحقیق به عنوان نیاز فطری انسان تلاشی برای معلوم کردن مجهول، حل مساله، پاسخ دادن به نیازها و چالش ها و ارایه نظری نوین
- ۲- دستیابی به رابطه علی و معلولی میان پدیده ها
- ۳- گسترش و پیشبرد مرزهای علم و دانش
- ۴- ارتقای کیفیت زندگی
- ۵- تولید دانشی نو و افزودن معلومات جدید

انواع تحقیقات علمی

۱. تحقیق درسی دانشگاهی (ارائه کار تحقیقی در کلاس)
۲. کارهای تحقیقی دوره کارشناسی (فرا گرفتن روش تحقیق و نگارش یک تحقیق)
۳. پایان نامه کارشناسی ارشد (پس از گذراندن درس های نظری و عملی توسط زیر نظر استاد راهنما صورت می گیرد)
۴. رساله دکتری (زیر نظر استاد راهنما و مشاور نوشته می شود)
۵. مقاله (تحقیقی علمی است که توسط پژوهشگران در مجلات تخصصی یا مجموعه مقالات نوشته می شود)
۶. کتاب (اطلاعات کلی درخصوص موضوع یا شاخه علمی بوده و گاه جنبه آموزشی دارد)

۷. نقد رای (رویه قضایی): رای دادگاه شرح و توضیح داده شده و مورد تجزیه و تحلیل انتقادی قرار می گیرند

۸. نقد کتاب یا مقاله: مقاله یا کتاب نویسنده ای توسط دیگران به لحاظ شکلی و ماهوی مورد نقد و بررسی قرار می گیرند.

۹. طرح پژوهشی: به سفارش موسسات عمومی یا خصوصی و در راستای وظایف و اختیارات آنها توسط محقق پس از ارائه طرح نامه پژوهشی به آن موسسات و پذیرش توسط آنها نوشته می شود. این طرح بر اساس بودجه پژوهشی سازمان و با انعقاد قرارداد پژوهشی یا تحقیقاتی میان طرفین و ظرف های مدت معینی انجام می گردد.

۱۰. گزارش پژوهشی: به سفارش پژوهش های عمومی و خصوصی و معمولاً توسط پژوهشگران این مراکز نوشته و چاپ می گردد مانند گزارش های مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی

مسیرهای تحقیق

۱-انتخاب موضوع و عنوان تحقیق

۲-تهیه فهرست منابع

۳-نوشتن چارچوب تحقیق

۴-گردآوری داده ها از راه (مطالعه منابع ، انجام پژوهش های میدانی، یادداشت برداری)

۵-تجزیه و تحلیل اطلاعات

۶-نوشتن تحقیق

۷- انجام اصلاحات نهایی

۸- پایان تحقیق

محورهای تحقیق

۱- انتخاب موضوع و عنوان تحقیق

۲- بیان مساله

۳- اهمیت و ضرورت و هدف تحقیق

۴- پیشینه تحقیق

۵- پرسش های تحقیق

۶- فرضیه های تحقیق

۷- نوع تحقیق

۸- روش تحقیق

۹- جامعه آماری و نمونه گیری

۱۰- روش ها و ابزارهای یاداش اطلاعات

۱۱- هزینه های تحقیق

۱۲- موانع و مشکلات تحقیق

۱۳- سازماندهی تحقیق

۱۴- برنامه زمانی تحقیق

انتخاب موضوع تحقیق

- ۱- جذاب و تاثیرگذار باشد
- ۲- باید برای حل یک چالش یا نیاز یا در خصوص موضوعاتی باشد که اختلاف نظرهای بسیاری در آن خصوص میان حقوقدانان وجود دارد.
- ۳- تحقیق باید محدودیت موضوعی نظام های حقوقی و زمانی داشته باشد یعنی موضوع و دامنه تحقیق باید محدود، جزئی معین و روشن باشد باید از انتخاب موضوعات کلی، مبهم و گنگ پرهیز کرد.
- ۴- واژگان و اصطلاحات رایج حقوقی و زبان خاص و مشترک حقوقدانان استفاده کرد.
- ۵- باید جدید و نو باشد و درباره آن پژوهشی صورت نگرفته باشد.
- ۶- منابع کافی وجود داشته باشد و صرفا نباید به منابع فارسی اکتفا کند منابع فقهی و انگلیسی هم توجه داشت. (البته محققى که با منابع کم تحقیقاتی را آغاز می کند باید خلاصیت پروراندن و تجزیه و تحلیل موضوع را داشته باشد)
- ۷- عنوان تحقیق می تواند جنبه توصیفی تحلیلی یا تطبیقی داشته باشد.

نحوه نگارش بیان مساله

پس از انتخاب موضوع و عنوان تحقیق در گام اول باید مساله تحقیق باید روشن گردد و باید گفت موضوع تحقیق درباره چیست:

در بیان مساله:

توصیف و تشریح دقیق مساله

مبانی نظری موضوع

تاریخچه

ماهیت

ابعاد و قلمرو وسعت شدت و جنبه های مجهول و مبهم مساله

این موضوع در جامعه بصورت مساله درآمده است و چه تحولی داشته است.

در بیان مساله وارد جزئیات نمی شویم. با نوشتن مقدمه و کلیاتی در خصوص مساله و سپس با ذکر

جزئیات مرتبط با موضوع پایان میابد

بیان مساله در پایان نامه کارشناسی ارشد یک تا ۵ صفحه

بیان مساله در دوره دکتری در ۷ تا ۱۵ صفحه است.

نحوه نگارش مقاله

مقدمه:

جایگاه علمی ایران در SCOPUS در سال ۲۰۲۵ رتبه ۱۷ تولید علم در جهان است و ۱.۷۷ درصد از

کل تولید علم جهان را به خود اختصاص داده است:

کشورهای برتر تولید کننده بیشترین مقالات یک درصد برتر دنیا:

آمریکا با تولید ۶۳۶۷ مقاله برتر بیشترین تعداد مقالات یک درصد برتر دنیا را تولید کرده است. بعد از این کشور چین با تولید ۲۹۳۵ مقاله جایگاه دوم را به خود اختصاص داده است. انگستان، آلمان، فرانسه، کانادا، استرالیا و ایتالیا در مرتبه های بعدی از این لحاظ قرار دارند.

تعداد مقالات مهم است ولی مهم تر از آن میزان ارجاعات به مقاله است:

مقاله ای تحت عنوان اندازه گیری پروتئین با معرف فنل فولین در سال ۱۹۵۱ توسط لوری، روسبر، فار و راندال در مجله The Journal Of Biological Chemistry به چاپ رسیده است.

هدف از نگارش مقاله

-هدف از نگارش مقاله: حل مساله و چالش - سیاست گذاری و اصلاح وضع موجود

-مقاله نویسی یک پژوهش است اگر دایره موضوع محدود و عمق آن زیاد باشد و نتیجه اندیشه پدیدآورنده (پدیدآورندگان) باشد (اصلت اثر)

-مقاله از نظر محتوی شامل سه نوع: پژوهشی، مروری و ترویجی است.

مقاله پژوهشی (Research/ Original Paper) ویژگی اصلی این مقالات طرح مسئله نو یا نگاه نو به یک مسئله قدیم و اصالت و بداعت است.

مقاله مروری (Review Article) ویژگی اصلی این مقالات مرور، قیاس و تحلیل ادبیات موضوعی خاص با تأکید بر یک مسئله است که به شناخت روابط، تناقضات و ناسازگاری ها (در آن موضوع) کمک کرده و وضعیت فعلی و پیشرفت پژوهش در روشن شدن آن مسئله را نشان می دهد. در این نوع مقالات تأکید بر یک مسئله در ادبیات موضوع و یافته های پیشین است و این مقالات نیازمند تسلط کافی پژوهشگر به پیشینه موضوع پژوهش است. هدف از نوشتن مقاله مروری تنها اطلاع رسانی

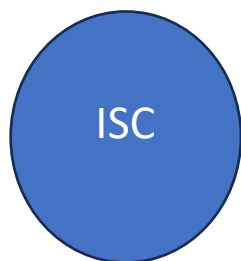
و گردآوری مطالب نیست بلکه ارزشیابی و تفسیر نیز هست و باید نظر نویسنده را درباره موضوع دربر گرفته باشد. مقالاتی که صرفاً گردآوری و تکرار قول دیگران باشند، مروری تلقی نمی شوند.

مقاله ترویجی: گردآوری نظرات موجود در یک موضوع بدون ارائه حرف نو و بدون تحلیل خاص و در این مقالات حالت توصیفی برجسته است مانند نوشتن متون آموزشی در یک موضوع

انواع مقالات علمی

مقایسه مقالات علمی پژوهشی ISI , ISC

رتبه بندی مجلات علمی ایران و دیگر

رتبه بندی مجلات علمی در سطح جهانی

جهان اسلام

منطقه ای بودن و تاثیر بین المللی کمتر

جهانی بودن و تاثیر بین المللی بیشتر داشتن

داشتن

زبان: فارسی - عربی - انگلیسی

زبان: انگلیسی

فرآیند چاپ نسبتاً آسانتر و راحتتر -

فرآیند چاپ نسبتاً پیچیده و زمانبر - هزینه بیشتر چاپ

هزینه چاپ کمتر

رتبه بندی نشریات داخلی

گريد الف : در این مجلات، شما می توانید تحقیقات برجسته خود را منتشر کنید. سطح داوری بالا و اعتبار علمی قوی، امکان استناد گسترده و ارتقای سریع رزومه پژوهشی شما را فراهم می آورد.

گريد ب : این مجلات کیفیت علمی قابل توجهی دارند و شما می توانید مقالات کاربردی و میان رده خود را ارائه دهید؛ انتشار در آن ها باعث تثبیت جایگاه علمی شما در ارزیابی های پژوهشی می شود.

گريد ج : رتبه ضعیف

رتبه بندی نشریات داخلی

ردیف	نوع فعالیت	حدّ اقل امتیاز	حدّ اکثر امتیاز	نحوه ی ارزیابی (طبق نظر کمیته ی مصاحبه کننده به انتخاب گروه آموزشی)
۱	۱-۱- مقالات علمی - پژوهشی (داخلی و خارجی) مرتبط با پایان نامه ۲-۱- گواهی ثبت اختراع مورد تأیید سازمان پژوهش های علمی و صنعتی ایران ۳-۱- برگزیدگی در جشنواره های علمی معتبر بین المللی (خوارزمی، فارابی، رازی و ابن سینا)	کسب حدّ اقل امتیاز ۷ الزامی است.	۴۰ امتیاز	• مطابق با بندهای ۱-۶ و ۲-۶ و ۳-۶ تذکره ۱: از مقالات دارای پذیرش چاپ، حدّ اکثر دو مورد قابل امتیازدهی است. تذکره ۲: به مقالات چاپ شده در مجلات Black list، مجازی غیر واقعی، پولی خارجی و کتبی ی مجلاتی که فاقد فرآیند داوری هستند، امتیازی تعلق نمی گیرد. - گواهی ثبت اختراع بین المللی تا ۷ و داخلی تا ۵ امتیاز. - برگزیدگان داخلی (نفرات ۱ تا ۳، به ترتیب ۳ و ۲ و ۱ امتیاز) و خارجی (نفرات ۱ تا ۳، به ترتیب ۷ و ۵ و ۳ امتیاز).
۲	مقالات علمی - ترویجی مستخرج از پایان نامه	—	۶ امتیاز	مطابق با بند ۴-۶ (هر مقاله تا ۳ امتیاز)
۳	مقالات چاپ شده در کنفرانس های معتبر (داخلی یا خارجی)	—	۴ امتیاز	مطابق با بندهای ۵-۶ و ۶-۶
۴	تألیف یا ترجمه ی کتاب مرتبط با رشته ی تحصیلی (به جز پایان نامه)	—	۴ امتیاز	با تکیه بر اعتبار ناشر
۵	کیفیت پایان نامه ی کارشناسی ارشد	—	۴ امتیاز	عالی تا ۴ و بسیار خوب تا ۲
	جمع	۷	۴۰ امتیاز -	

تعداد همکاران		سهم هر یک از همکاران از امتیاز مربوط
تعداد همکاران	نفر اول	سایر نفرات
۱	۱۰۰%	
۲	۹۰%	۱۰%
۳	۸۰%	۲۰%
۴	۷۰%	۳۰%
۵	۶۰%	۴۰%
۶	۵۰%	۵۰%

محورهای تحقیق

به طور کلی چهار موسسه بین المللی در علوم مختلف مجلات را نمایه (ایندکس) می کنند که شامل شرکت های زیر می شود:

تامسون رویترز (Thomson Reuters؛ نمایه های isi و wos)

اسکوپوس (Scopus)

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)

پاب مد (PubMed)

چگونه نشریه خود را انتخاب کنیم؟

داخلی: نشریات معتبر و آخرین نشریات اعلامی از طرف وزارت علوم

<https://journals.msrt.ir/>

خارجی: جستجو در سایت scimago

<https://www.scimagojr.com/>

عندلزوم نشریه در scopus و wos نمایه شده باشد.

انتخاب موضوع مقاله

۱- ایده شخصی

۲- حادثه، اتفاق و مسائل مستحدثه مانند کرونا

۳- الهام از مباحث کلاس درس، همایش، کارگاه

۴- مطالعه نظام های حقوقی یا اسناد منطقه ای و بین المللی (مانند اتحادیه اروپا، ایالات متحده آمریکا و...)

۵- دنبال کردن موضوعات جدید در کنفرانس های بین المللی

<https://conferencealerts.com/>

و در این سایت International Justice And Legal Studies Conferences 2026

جستجو می کنید.

بعد از انتخاب موضوع

۱- جمع آوری منابع:

- مطالعه آخرین آثار ارائه شده به ویژه اثر صاحب نظر آن حوزه
- منابع اصلی مانند قانون، آراء قضایی، کتب و مقالات نویسندگان تراز اول و آخرین آرا قضایی
- آخرین ویرایش کتاب - آیین نامه و دستورالعمل را مطالعه می کنید
- ۲- مطالعه انتقادی و با دقت منابع
- ۳- استخراج نکات و چارچوب های بحث و پرسش های کلیدی
- ۴- عدم تمرکز بر سوالات و مباحث غیر مرتبط
- ۵- ملاحظه عمق پاسخ ها و تحلیل ها نسبت به سوالات

جستجوی مطالب

داخلی با کلید واژه مرتبط:

Noor Mags

Google Scholar

ghavanin .ir

پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج): irandoc.ac.ir

مبسوط در ترمینولوژی حقوق

الفارق (دایره المعارف عمومی حقوقی)

بین المللی و منطقه ای : با کلید واژه مناسب، دقیق و مرتبط:

Google Scholar

SSR

LexisNexis

law.com

Springer

elsevier

The Cambridge Law Journal

Harvard Law Review

law journal website

black law dictionary

وب سایت سازمان های بین المللی و منطقه ای : با کلید واژه مناسب، دقیق و مرتبط:

EU

UNCITRAL

WIPO

ICC

ICJ

LCIA

WTO

یک مقاله علمی - پژوهشی نباید به وبسایت هایی مانند ویکی پدیا و مانند آن ارجاع دهد. علاوه بر این، ارجاع به وبلاگ ها و وبسایت های بدون هویت، ارزش علمی مقاله را مخدوش می کند. توصیه می شود منابع مورد استفاده مربوط به ده سال آخر منتهی به تاریخ نگارش مقاله باشد تا به روز بودن مقاله تقویت شود.

ساختار (اجزای اصلی) یک مقاله

۱-عنوان مقاله

۲-اسامی نویسندگان و موقعیت علمی آنها

(نوشتن اسامی نویسندگان و ترتیب اولویت و سهم آنها در نگارش تعیین نویسنده مسئول و ثبت پست الکترونیکی در پاورقی)

۳-چکیده

۴-مقدمه

۵- یافته ها و تحلیل

۶- نتیجه گیری و پیشنهادات

۷-فهرست منابع

۸- پیوست ها و ضمائم

بایسته های انتخاب عنوان مناسب برای مقاله

دقیق محدود و
مشخص باشد

گویای محتوی
مقاله باشد

بسیار کوتاه یا
بلند نباشد

بصورت عبارت
باشد نه یک جمله

گویاترشدن عنوان با بهره
گیری از یک عنوان فرعی

جذاب و در نگاه اول
برای مخاطب آسان
باشد

عدم استفاده از عبارت
اختصاری

الزامات نگارش چکیده

* هر مقاله دو چکیده دارد: چکیده معمول و مبسوط است.

* چکیده فارسی مقاله معمولاً در ۲۰۰ کلمه تهیه می شود. مبتنی بر اصل ایجاز و کم گویی است

* چکیده فارسی و انگلیسی مقاله باید ساختاریافته است :

چکیده ماهوی: طرح کلیات بحث - طرح مساله اصلی - طرح نتیجه - کلمات کلیدی

چکیده شکلی: طرح کلیات بحث - طرح مساله اصلی - هدف، روش پژوهش، یافته ها و نتیجه گیری باشد.

* از اشاره به منابع و مآخذ و استفاده از پاورقی و اختصار در آن خودداری شود و همچنین عدم رفرنس

دهی به آمار و ارقام، جداول و اطلاعات جزئی در چکیده لازم است

* معمولاً آخرین مرحله تکمیل مقاله است و متناسب با محتوی مقاله است.

زبان چکیده گذشته است.

واژگان کلیدی بین ۳ تا ۵ واژه یا عبارت، بعد از چکیده درج شود. ترتیب واژگان باید برحسب حروف الفبا باشد؛ که با ویرگول از هم جدا شده و در یک سطر بر اساس حروف الفبا مرتب می‌شوند. هدف از آن سهولت در دسترسی محتوی مقاله است و استفاده از کلمات موجود در چکیده مقالات.

ارزیابی رقابتی سوءاستفاده از موقعیت مسلط با استفاده از کوکی‌ها (مطالعه تطبیقی در حقوق اتحادیه اروپا و ایران)

معصومه اکبریان طبری*

جواد حسین‌زاده**

DOI: <https://doi.org/10.22096/law.2025.2057848.2290>

[تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۱/۲۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۷/۰۸]

چکیده

با پیشرفت روزافزون فناوری دیجیتال، کوکی‌ها به ابزاری کارآمد برای جمع‌آوری داده‌های کاربران و بازاریابی هدفمند تبدیل شده‌اند. داده‌هایی که از طریق کوکی‌ها ردیابی و جمع‌آوری می‌شوند، نه تنها امکان ارائه خدمات دقیق‌تر و کارآمدتر را برای بنگاه‌ها فراهم می‌کنند، بلکه می‌توانند زمینه‌ساز ایجاد یا تثبیت موقعیت مسلط در بازار باشند. این اقدامات، علاوه بر ایجاد اختلال در جریان رقابت منصفانه، پویایی و نوآوری بازارهای داده‌محور را نیز با تهدیدات جدی مواجه می‌کنند. از این رو، این پژوهش در جست‌وجوی پاسخ روشن به این پرسش اساسی است که بنگاه‌های دارای موقعیت مسلط چگونه می‌توانند با بهره‌گیری از کوکی‌ها، به رفتارهای سوءاستفاده‌آمیز متوسل شده و ساختار رقابتی بازارهای دیجیتال را تحت تأثیر قرار دهند. این مطالعه به روش تحلیلی - توصیفی، با مطالعه رهیافت حقوق اتحادیه اروپا، موضع حقوق رقابت ایران را مورد تحلیل قرار می‌دهد. در حقوق اتحادیه اروپا، ارزیابی این موضوع با رویکردی منعطف و مبتنی بر حفاظت از داده‌های شخصی و تضمین رقابت عادلانه صورت می‌گیرد، ولی در حقوق ایران، به دلیل فقدان چهارچوب‌های قانونی جامع و ضعف سازوکارهای نظارتی، ابعاد این موضوع هنوز روشن نیست. یافته‌های حاصل از مطالعه تطبیقی نشان می‌دهد که یک قاعده کلی برای تعیین سرنوشت رقابتی این اقدامات امکان‌پذیر نیست و تحلیل و واکاوی دقیق، با توجه به مقتضیات فناوری نوین و تداوم فعالیت خلاقانه صورت می‌گیرد. از این رو، پیشنهاد می‌شود به منظور ایجاد موازنه بین حفظ رقابت در بازار و حقوق مشروع ارائه‌دهندگان خدمات، مقررات رقابتی خاص، با توجه به مصالح بازارهای نوآوری و فناوری وضع شده و نظارت پیشینی شورای رقابت بر آن‌ها اعمال گردد.

واژگان کلیدی: حقوق رقابت؛ کوکی‌ها؛ رویه‌های سوءاستفاده‌آمیز؛ موقعیت مسلط.

* دانش‌آموخته دکتری حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

Email: masumeh.akbarian@gmail.com

Email: hoseinzadeh@usc.ir

** دانشیار، دانشکده حقوق، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران.

کرونا، مخاطره در کار، بازاندیشی در نقش دولت

بهرام اخوان کاظمی * استاد علوم سیاسی دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

فاطمه فروتن دانشجوی دکتری اندیشه سیاسی دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

چکیده

مسئله محوری این مقاله، بحث از ارتباط میان کار و کرونا و تغییر و تحولاتی است که به موجب وقوع این مخاطره جهانی در حوزه کار ایجاد شده و به تبع، نقش دولت را دگرگون کرده است؛ تحولاتی که به تعبیر «اولریش بک»، موجب استاندارد زدایی از کار شده و جامعه جهانی را به جامعه جهانی بیم‌زده بدل کرده و باعث بازاندیشی شهروندان نسبت به نقش دول حاکم در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی شده است. بر این اساس، پژوهش حاضر جهت پاسخگویی به این پرسش که با وقوع کرونا چه تحولاتی در حوزه کار به وقوع پیوسته و این تحولات چه تأثیری بر بازاندیشی شهروندان نسبت به نقش دول حاکم داشته است؟ این فرضیه را موردسنجش قرار می‌دهد که کرونا با اجبار دولت‌ها به اتخاذ سیاست‌هایی همچون قرنطینه، تعطیلی اجباری مشاغل، تحدید تعاملات اجتماعی و کاهش مراودات با دیگر کشورها، نه تنها منجر به تعطیلی بسیاری از مشاغل و بیکاری عده زیادی شد و برخی را به اجبار به حوزه‌های دیگری از کار و تغییر شغل کشانید، بلکه با ایجاد نیاز به نقش‌آفرینی قاطع دولت به منظور مقابله با همه‌گیری کرونا، گستره اثرگذاری و حوزه مداخلات اجتماعی آن را وسعت بخشید. لذا بنا بر یافته‌های پژوهش که حاصل مطالعات اسنادی با بهره‌گیری از روش تاریخی-تطبیقی جهت مقایسه دو گونه حکمرانی به رهبری کشورهایی همچون چین و آمریکا است، این نتیجه قابل استنباط است که با وقوع کرونا، الگوی دولت حداقلی و نظاره‌گر لیبرالی در حال جایگزینی با دولتی قوی‌تر البته نه از نوع اقتدارگرایی چینی بلکه لیبرالیسم پوشش یافته‌ای است که آزادی اقتصادی را با حمایت اجتماعی داخلی درهم می‌آمیزد.

واژگان کلیدی: اقتدارگرایی، جامعه خطر، دولت، کار، کرونا، نئولیبرالیسم.

کاهش جنین و مسؤولیت مدنی ناشی از آن

لیلا دلیری^۱، محمود عباسی^۲، سیدطه مرقاتی^۳، ابراهیم تقی‌زاده^۴

چکیده

کاهش جنین به عنوان یکی از دستاوردهای بشری و از جمله علوم مستحدثه به شمار می‌آید و حدود و ثغور اختیار افراد در اقدام به آن، با توجه به خلأهای قانونی موجود در این خصوص هنوز مشخص نشده است. این مقاله در تلاش است به این سؤال پاسخ دهد که اساساً اقدام به کاهش جنین، مسؤولیت‌های مدنی از منظر شرعی و قانونی به دنبال خواهد داشت یا خیر؟ در پژوهش حاضر با استنباط‌های به عمل آمده از قوانین موجود در خصوص مقولات تا حدودی مشابه با کاهش جنین، مسؤولیت مدنی را در دو قالب مسؤولیت مدنی والدین و پزشک مورد بررسی قرار داده است. البته در این میان، بیشترین مسؤولیت، متوجه والدین جنین یا جنین‌های کاهش‌یافته خواهد بود، زیرا با توجه به مسؤولیت والدین در حفظ حیات و سلامت جنین، چنانچه آنان به کاهش جنین یا جنین‌ها رضایت دهند در قبال چنین تصمیمی دارای مسؤولیت مدنی خواهند بود، اما در مقابل، پزشک نیز در صورت ارتکاب خطای پزشکی در هر مرحله اعم از مرحله تشخیص، معالجه، حین عمل کاهش جنین و بعد از عمل و عدم اخذ رضایت و برائت از بیمار یا اولیای قانونی وی، دارای مسؤولیت مدنی خواهد بود.

واژگان کلیدی

بارداری‌های چندقلوویی، جنین، کاهش جنین، مسؤولیت مدنی

۱. دانشجوی دکتری حقوق خصوصی، عضو هیأت علمی، گروه حقوق، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
۲. رئیس مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران. (نویسنده مسؤول)
Email: Dr.Abbasi@sbmu.ac.ir
۳. استادیار دانشگاه تهران، تهران، ایران.
۴. استادیار دانشگاه پیام نور، مشهد، ایران.

الزامات نگارش مقدمه

*ایجاد تصویر کلی از موضوع و آماده سازی ذهن مخاطب برای ورود به بحث است.

*ساختاری همچون هرم وارونه دارد

*بیانگر دستاوردهای کلیدی مقاله باشد

مقدمه در دو مرحله می نویسیم: در ابتدای شروع تحقیق و پایان کار مقاله

*ساختار مقدمه مقاله:

۱- طرح کلیات

۲- ضرورت و هدف تحقیق

۳- تاریخچه و پیشینه تحقیق

۴- مستندات قانونی و قضایی

۵- طرح سوال اصلی و فرعی (عندالزوم؟ استفاده نشود)

۶- ستون های تحقیق در پژوهش تطبیقی با بیان علت

۷- خروجی مورد انتظار

۸- تقسیم بندی اجزای مقاله

الزامات نگارش مقدمه

- ❖ در مقدمه باید محدوده تحقیق مشخص شود (آنچه که دقیقاً مورد بررسی خواهد بود ذکر شود و آنچه مرتبط است و مطرح نخواهد شد ذکر شود)
- ❖ مقالات باید دارای مقدمه ای یک تا دو صفحه ای بوده که شامل پیشینه تحقیق، انگیزه نگارش، تعریف واژگان تخصصی، بیان مشکلات، نقد آثار مرتبط قبلی و خلاصه ای از ساختار کلی مقاله باشد و سوال و فرضیه مشخصی را مطرح نماید.
- ❖ برخلاف پایان نامه/رساله، عناوین مستقلی مانند مسئله تحقیق، پیشینه تحقیق و... در مقدمه و متن مقاله نوشته نمی شود.
- ❖ در مقدمه ایجاد یک تصویر کلی از موضوع و آماده سازی ذهن مخاطب برای ورود به بحث الزامی است. بیانگر دستاورد کلیدی مقاله باشد. طویل و مبتنی بر توضیح بیش از حد بدیهات نباشد.
- ❖ پیشینه پژوهش اشاره کردن به منابعی است که بیشترین ارتباط موضوعی با پژوهش ما دارند. در پیشینه پژوهش باید از به روز ترین آثار مرتبط با موضوع مقاله استفاده کنیم و ضعف و خلا آثار قبلی را نشان دهیم. وجه نوآورانه و متمایز مقاله را نشان دهیم و بیان چگونگی استفاده از آثار قبلی و تکمیل آنها استفاده کنیم و انواع مختلف منابع و تفکیک گذاری میان آنها قائل شویم.

مقدمه استاندارد

برخی عناصر مقدمه بصورت اشاره ای ذکر می شود:

-روش تحقیق- ستون های تحقیق و خروجی مورد انتظار

برخی عناصر مقدمه دقیق تر و قوی تر ذکر می شود:

ورود به بحث

ضرورت

سوالات

مستندات قانون آرا و.....

باید در مقدمه مستند و مستدل بیان کنید باید این تحقیق انجام می شد:

به خاطر خلا قانونی

به خاطر ضعف قانونی.....

بخاطر رویه قضایی نامناسب.....

ضعف استدلال حقوقدانان.....

نمونه مقدمه استاندارد

در دهه‌های اخیر، بازارهای دیجیتال به بخش مهمی از اقتصاد تبدیل شده‌اند، جایی که داده‌ها همچون طلای نایب، کسب‌وکارها را رونق می‌بخشند. در این میان، کوکی‌ها، نقش مهمی در جمع‌آوری و تحلیل این داده‌ها ایفا می‌کنند. کوکی‌ها با قابلیت شناسایی کاربران، شخصی‌سازی محتوای وب‌سایت‌ها و نمایش هدفمند تبلیغات، نه تنها تعاملات شخصی‌سازی شده را بهبود می‌بخشند، بلکه بر امنیت اطلاعات نیز اثرگذارند. با این حال، این ابزار ردیاب و جمع‌آوری‌کننده داده‌ها می‌تواند بسترساز موقعیت مسلط برای بنگاه‌ها در بازارهای دیجیتال شود. بنگاه‌های واجد موقعیت مسلط، با بهره‌گیری از مزایای ناشی از موقعیت رقابتی خود و دسترسی گسترده به کلان داده‌ها، از طریق سازوکار کوکی‌ها، قادرند موقعیت مسلط خویش را تثبیت یا ارتقا بخشند؛ امری که نه تنها به حذف رقبای موجود و ممانعت از ورود رقبای بالقوه منجر می‌شود، بلکه تضییع حقوق مصرف‌کنندگان را نیز به دنبال دارد. استفاده از ابزارهای ضد رقابتی نظیر استفاده فربکارانه از کوکی‌ها برای جمع‌آوری داده‌ها، تبعیض قیمتی، سوءاستفاده از داده‌ها برای محدودسازی رقبا و خودترجیحی، اثر ناگواری بر بازار دیجیتال می‌گذارد. این رویه‌های مشکوک، به دلیل تبعات بالقوه مخل رقابت، نیازمند تحلیل و واکاوی دقیق، با در نظر گرفتن مقتضیات خاص بازار دیجیتال و لزوم توسعه فعالیت‌های نوآورانه است تا اعتبار رقابتی آنها مشخص شود.

در نظام حقوق رقابت ایران، ابعاد سوءاستفاده از موقعیت مسلط به واسطه کوکی‌ها ناشناخته و مغفول مانده است. نظر به گستردگی روزافزون استفاده از کوکی‌ها در عرصه بازارهای دیجیتال و با عنایت به رسالت بنیادین حقوق رقابت در ایجاد توازن میان توسعه رقابت و نوآوری، انجام این پژوهش امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. این تحقیق، با واکاوی دقیق آثار رقابتی موضوع، با بهره‌گیری از رویکرد نوین حقوقی اتحادیه اروپا به عنوان نظام پیشرو می‌تواند راهگشای ایجاد موازنه میان صیانت از رقابت و توسعه نوآوری بوده و در نهایت، به تدوین سیاست‌های رقابتی کارآمدتر در ایران منتهی گردد.

اتحادیه اروپا، به عنوان پیشگام در سیاست‌گذاری‌های دیجیتال، با تصویب قوانینی چون قانون بازارهای دیجیتال و قانون خدمات دیجیتال و با تکیه بر مقررات عمومی حفاظت از داده‌ها و دستورالعمل حریم خصوصی و ارتباطات الکترونیکی در تلاش است تا چارچوبی قانونی جامع برای پیشگیری و مقابله رفتارهای سوءاستفاده‌آمیز بنگاه‌های مسلط فناوری از طریق به کارگیری کوکی‌ها ایجاد کند تا ضمن محافظت از حریم خصوصی کاربران، رقابت سالم در بازارهای دیجیتال را تضمین نماید. در مقابل در حقوق ایران، اگرچه قانونگذار به صیانت و حفاظت از داده‌های شخصی توجه داشته است لیکن کاستی‌ها و نارسایی‌های عمیقی وجود دارد که ارزیابی رقابتی موضوع را با عنایت به مصالح اقتصادی و مقتضیات خاص نظام اموال فکری، با چالش‌های جدی مواجه می‌کند.

از این رو در این مقاله درصدد پاسخ به این پرسش‌ها هستیم: آیا استفاده از کوکی‌ها توسط بنگاه‌های دارای موقعیت مسلط همواره موجب اخلال در رقابت می‌شود یا می‌تواند پیامدهای مثبت اقتصادی و رقابتی نیز به همراه داشته باشد؟ چگونه می‌توان بین کارکرد مشروع و نامشروع رقابتی در استفاده از کوکی‌ها تمایز قائل شد؟ قواعد سنتی حقوق رقابت با چه چالش‌هایی در این زمینه مواجه است و نقض حریم خصوصی به واسطه استفاده از کوکی‌ها چگونه می‌تواند بر رقابت در بازار دیجیتال اثرگذار باشد. به منظور پاسخ به این پرسش‌ها، ابتدا مفهوم و کارکرد کوکی‌ها در حقوق رقابت، نقش آن‌ها در تقویت موقعیت مسلط و چالش‌های حریم خصوصی تبیین می‌شود. سپس، مصادیق خاص سوءاستفاده از موقعیت مسلط در ارتباط با کوکی‌ها در دو نظام حقوقی مورد مطالعه تحلیل می‌گردد. در ادامه، با رویکردی نقادانه، موضع حقوق رقابت ایران در این حوزه مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. سپس، سیاست‌های رقابتی حاکم بر این محدودیت‌ها در دو نظام منتخب واکاوی می‌شوند و در پایان، نتایج پژوهش و راهکارهای حقوقی مناسب برای نظام حقوقی ایران ارائه خواهد شد.

cookies

روش شناسی:

❖ از نظر جمع آوری داده:

۱. کیفی: مطالعات کتابخانه ای و اماری (چه، چرا و چگونه): مطالعات تاریخی و مقایسه ای و تطبیقی

۲. کمی: مبتنی بر آزمون و تجربه و مشاهده. گردآوری آمار (چه تعداد، چه وقت و چقدر): مصاحبه و

پرسش نامه و بررسی میدانی

۳. ترکیبی: مصاحبه و بررسی میدانی

❖ از نظر نوع تحقیق

۱. بنیادین (حالت کشف دارد، زمان بر و پرهزینه است و کلیتی ثابت دارد. ممکن است

تجربی (آزمایشگاه و ابزار) یا نظری (منابع کتابخانه ای)

۲. کاربردی (حل مساله و مشکل اجتماعی و علمی و مقید به زمان و مکان و قابل تغییر)

❖ از نظر نحوه به کارگیری داده ها

۱. توصیفی

۲. تحلیلی

روش شناسی مقاله:

- ۱. بیان دقیق و جزئی پرسشهای تحقیق متناسب با نوع تحقیق

- ۲. بیان اقناعی روش جمع آوری و تحلیل داده ها و چرایی انتخاب آن

- ۳. اشاره به روایی و پایایی تحقیق

- ۴. بیان محدودیت های روش شناختی تحقیق

تهیه پلان تحقیق

روش تقسیم بندی بدنه مقاله:

تقسیم بندی افقی: بر اساس موضوعات مرتبط با سوال اصلی و زیر سوالات

تقسیم بندی عمودی: بر اساس سیستم های حقوقی یا نظام های حقوقی

یافته های تحقیق

بحث تجزیه و تحلیل بیان یافته های مقاله

(پرداختن به اطلاعات حاصل از جستجوی نویسنده برای پاسخگویی به مساله اصلی تحقیق)

توضیح دقیق مستدل و تحلیلی یافته های تحقیق

تحلیل چگونگی وجود رابطه مثبت و معنادار میان متغیرهای پژوهش

(ضرورت عدم بیان یافته های غیرمرتبط با سوال تحقیق)

عدم بیان یافته های که چگونگی استخراج آنها در طول پژوهش مشخص نیست

تجزیه و تحلیل یافته های پژوهش در قالب تیترهای مختلف از طریق عملیاتی کردن مفاهیم مندرج در فرضیه

(عنوان هیچ یک از فصل ها نباید با عنوان مقاله یکسان باشد)

یافته های تحقیق

داده های جدید طبق پلان تحقیق جای دهی شوند

(داده های جدید تعیین کننده کیفیت مقاله است)

داده های جدید وسعت تحقیق را نشان میدهد

تا چه اندازه داده های جدید ارائه شود؟

فقط آنچه برای اثبات فرضیه های تحقیق و پاسخ به سوالات تحقیق که در مقدمه آمده است لازم است

نحوه تحلیل داده ها

استناد به منابع اصلی و نویسندگان تراز اول، نظرات مختلف و موثر آورده شود، نظرات نقد شود و پاسخ های منطقی به ایرادات داده شود

مطالب مرتبط را یکجا ارائه کنید و ارتباط منطقی بین تحلیل ها رعایت شود.

مقاله باید دارای تمامی اطلاعات لازم برای فهم کامل آن باشند

مقاله باید افراد تخصصی آن حوزه جامعیت داشته باشد نه برای همه اهالی حقوق

هر نویسنده ای با یک زاویه استدلال به یک نتیجه می رسد

هیچ نظر و نتیجه ای بدون استدلال (برهان قاطع و قانع کننده) قابل قبول نیست

نویسنده در پایان بحث باید نظر خود را مستدل بیان کند والا صرف جمع آوری نظرات پژوهش نیست

آنچه ماهوی و مرتبط است در متن و آنچه شکلی توصیفی و تکمیلی است در پاورقی ذکر شود

نتیجه گیری

نتیجه گیری بحث ملموس تر از موضوع است

نتیجه گیری مقاله نباید تلخیص مطالب ذکر شده باشد و حقیقتاً بایستی دستاوردهای حاصل مطالعه را بیان نموده و پیشنهادهای مقتضی را ارائه کند.

بصورت موجز و روش به تبیین یافته ها و چگونگی حصول آنها اشاره کند

به مزیت و کاربردهای علمی مقاله اشاره کند

محدودیتها و موانع کار را بیان کند

واجد پیشنهاد برای انجام پژوهش های آتی باشد

(در نتیجه گیری هرگز رفرنس داده نمی شود، هرگز ادبیات موجود، بحث جدید، پرسش جدید.

تحلیل جدید مطرح نشود)

نتیجه گیری حالت توصیف و گزارش ندارد فقط دستاوردها بیان می شود.

پیشنهادهات

پیشنهادهات باید روشن و شفاف باشد

پیشنهادهات باید تفصیلی باشد مانند اصلاح ماده یا مواد موجود، پیشنهاد ماده قانونی جدید

پیشنهادهات نباید از کلی باشد مثل حذف رویه قضایی موجود

سرقت علمی

سرقت علمی شکل های گوناگونی دارد از جمله:

- ثبت مقاله دیگری به نام خود.
- درج نام نویسندگان و پژوهشگرانی که در مقاله نقشی نداشته اند.
- کپی برداری یا تکرار بخش های قابل توجهی از مقاله دیگر (حتی اگر مقاله کپی شده مربوط به یکی از نویسندگان مقاله جدید باشد).
- طرح نتایج حاصل از پژوهش های دیگران به نام خود.
- چاپ مکرر مقاله توسط نویسنده واحد در چند نشریه.
- بیان نتایج نادرست و خلاف یافته های علمی یا تحریف نتایج حاصل از پژوهش.
- استفاده از داده های نامعتبر یا دستکاری در داده های پژوهش.

منابع

فهرست منابع در پایان مقاله با عنوان کلی «منابع»، با تفکیک منابع بر اساس زبان‌ها (فارسی، عربی، انگلیسی، فرانسوی و...) و سپس تفکیک موضوعی منابع (کتابها، مقالات، اسناد، آراء و...) در هر زبان و با رعایت ترتیب الفبایی در ذیل هر عنوان درج شود.

در تمامی بخش‌هایی از متن مقاله که در آن از منابع به صورت مستقیم یا غیرمستقیم استفاده شده است، مطابق فرمت ارجاعات درون متنی، آن بخش از متن را به منبع یاد شده ارجاع دهند. بدین طریق تطابق کامل منابع و ارجاعات برقرار خواهد شد. لذا هیچ ارجاعی بدون منبع در پایان مقاله وجود نخواهد داشت و نیز هیچ منبعی در پایان مقاله، بدون ارجاع به آن در داخل متن دیده نخواهد شد.

(ارجاع مستقیم یعنی ذکر بخشی از متن منبع است که باید در ارجاع درون متنی شماره صفحه آن متن درج شود؛ و ارجاع غیر مستقیم نیازی به درج شماره صفحه ندارد زیرا کلیتی از متن منبع مورد استفاده است.)

ارجاع دهی به موقع و صحیح به منابع از اصول اخلاقی مهم در نگارش مقاله است.

چکیده انگلیسی

چکیده انگلیسی که ترجمه چکیده فارسی می باشد، با کیفیت ترجمه قابل انتشار ارسال شود. ترجمه از طریق گوگل و مانند آن پذیرفتنی نیست.

چکیده انگلیسی، به همراه عنوان انگلیسی مقاله و نیز واژگان کلیدی انگلیسی در ابتدای مقاله و قبل از چکیده فارسی قرار می گیرد.

چکیده فارسی نباید به صورت مفهومی ترجمه گردد، بلکه ترجمه چکیده باید دقیق بوده و شامل ترجمه تمامی جملات متن فارسی باشد. در صورت تغییر و بازنگری چکیده فارسی، تغییرات در چکیده انگلیسی نیز اعمال گردد.

۳. چکیده مبسوط انگلیسی باید در حدود ۴۵۰ تا ۷۵۰ واژه باشد؛ که پس از پذیرش مقاله و در یک فایل مجزا از فایل مقاله، از طریق سامانه مجله یا ایمیل ارسال می شود.

۴. واژگان کلیدی بین ۳ تا ۵ واژه یا عبارت، بعد از چکیده درج شود. ترتیب واژگان باید برحسب حروف الفبا باشد.

واژگان کلیدی نیز به انگلیسی ترجمه شده و در ابتدای مقاله، بعد از چکیده انگلیسی قرار گیرد

فهرست اختصارات

در متن مقاله نوشته نمی شود مگر در پاورقی

در ابتدای کتب و پایان نامه آورده می شود

MLES

راهنمای تصویب قانون نمونه امضاهای الکترونیکی انسترال.....

.....

نکات مهم

در ارائه پیشنهاد برای پژوهش های اتی از زمان آینده استفاده کنید

برای زمان نگارش چکیده از زمان گذشته

برای تفسیر نتایج بحث از اهمیت یافته ها و نتیجه گیری از زمان حال استفاده کنید
سعی کنید دو سوم حجم مقاله را به بحث عنوان مقاله و توضیح متغیرهای آن
اختصاص دهید.

فهرست مطالب

مراحل انجام تحقیق:

- ۱- انتخاب موضوع و عنوان تحقیق
- ۲- تهیه فهرست منابع مربوط
- ۳- تدوین چارچوب تحقیق
- ۴- جمع آوری داده ها و اطلاعات از راه مطالعه منابع یا انجام پژوهش های میدانی و یادداشت برداری
و تهیه پیش نویس تحقیق
- ۵- تجزیه و تحلیل اطلاعات نوشتن تحقیق و انجام اصلاحات نهایی و پایان تحقیق

موضوع و عنوان تحقیق

بعد از شناسایی یک مساله و مشکل نخستین گام در تحقیق انتخاب موضوع و عنوان تحقیق است
۱- تحقیق باید حل مساله و مشکل و رفع نیازهای جامعه باشد یا درخصوص موضوعاتی صورت گیرد
که اختلاف نظرهای بسیاری در آن خصوص میان حقوقدانان وجود دارد.

- ۲- هرچه موضوع و عنوان پژوهش محدودتر باشد آن تحقیق جامع تر است. لذا دامنه تحقیق باید محدود، جزئی، معین و روشن باشد. در عنوان تحقیق، محدوده و حوزه زمانی، مکانی یا جغرافیایی تحقیق باید مشخص شود. مثال مطالعه تطبیقی در حقوق ایران و اتحادیه اروپا
- ۳- عنوان تحقیق باید با مساله مورد بررسی همخوانی داشته باشد.
- ۴- عنوان تحقیق باید کوتاه و گویا باشد نباید عناوین طولانی انتخاب کرد.
- ۵- برای تحقیق باید منابع کافی داشته باشد مگر نویسنده نظریه پرداز باشد. در تحقیق از منابع داخلی و خارجی استفاده کرد. تعداد منابع زیاد به غنای تحقیق کمک می کند. منابع کم باعث میشود دانشجو با مشکل روبرو شود و باید توانایی تجزیه و تحلیل و خلاقیت پروراندن موضوع را داشته باشد.
- ۶- عنوان تحقیق باید متضمن واژگان و اصطلاحات رایج حقوقی و زبان مشترک حقوقدانان باشد
- ۷- موضوع تحقیق باید نو و جدید باشد یا اگر هم تحقیق صورت گرفته همه زوایا و ابعاد موضوع مورد بررسی واقع نشده است و به نتایج لازم و کافی نرسیده باشد یا مقتضیات جدید مانند رویه قضایی جدیدی یا مقررات جدیدی تصویب شده است یا تحقیق در شرایط زمانی یا جغرافیایی متفاوتی صورت گیرد.
- ۸- تحقیق و عنوان می تواند جنبه توصیفی، تحلیلی یا تطبیقی داشته باشد مانند: (نگرشی تطبیقی - انتقادی به انطباق پذیری «ثب کشتی» با مؤلفه های «نظام ثب منقول») (تحلیل «تحلیل اقتصادی حقوق») (امکان سنجی انعقاد قرارداد هوشمند به عنوان یک قرارداد حقوقی معتبر؛ مطالعه تطبیقی در حقوق ایران و سوئیس)

بیان مساله

حدود، ابعاد، اجزای مساله تحقیق باید مشخص و روشن گردد.

- مشکل، مساله، دغدغه، مجهول یا ناشناخته که با آن روبرو شده و در حل آن دچار ابهام شده ایم چیست

- در بیان مساله موضوع و مساله تحقیق بطور کلی طرح تعریف و تبیین و تشریح می شود.

- در بیان مساله وارد جزئیات موضوع نمی شویم بلکه در متن تحقیق بررسی می گردد

- بیان مساله در پروپوزال کارشناسی ارشد در ۱ تا ۵ صفحه و در دوره دکتری در ۷ تا ۱۵ صفحه باید تشریح شود

- بیان مساله در کتاب و مقاله در بخش مقدمه ذکر می شود.

الزامات نگارش بیان مساله

در بیان مساله به توصیف و تشریح دقیق :

۱- موضوع و مساله تحقیق و معرفی آن

۲- مبانی نظری موضوع

۳- تاریخچه

۴- ماهیت

۵- ابعاد، قلمرو، جنبه های مجهول و مبهم مساله

۶- آثار پیامدهای چالش در حقوق

۷- این موضوع از چه زمانی و به چه ترتیبی در جامعه بصورت مساله درآمده و چه تحولی داشته است

۸- معرفی متغیرهای پژوهش

۹- چگونگی برخورد با مساله یا حل آن و چگونگی تبدیل مساله به عنوان موضوع تحقیق در ذهن پژوهشگر

به عبارت دیگر ابتدا تشریح اهمیت موضوع سپس ابهام، چالش های که در ادبیات وجود وجود دارد، خلاقانونی و نارسایی و ضعف رویه قضایی منسجم وجود دارد و نقاط قوتی که وجود دارد و تحولاتی که صورت گرفته به صورت مختصر و سپس نتایج قابل انتظار از پژوهش (تولید ادبیات جدید) ارائه دهید

اهمیت، ضرورت و هدف تحقیق

در پروپوزال یا طرح نامه تحقیق باید ضرورت، دلایل، انگیزه، ارزش و کاربرد و هدف انتخاب موضوع بصورت تفصیلی بیان شود.

۱- محقق باید اهمیت مساله را برای دیگران اثبات و توجیه کند که چرا موضوع تحقیق را انتخاب کرده است.

۲- مجموع اطلاعات، نتایج، دستاوردها و فواید این تحقیق تا چه اندازه برای دیگران از جمله دستگاه های دولتی و نهادهای خصوصی مفید بوده و چه کمکی به بهبود زندگی انسان، جامعه و نظام حقوقی کشور نماید.

۳- هدف تحقیق با ارائه تحلیل تاریخی مختصر از موضوع یا نشان دادن موضوع تحقیق با توجه به اصلاحات اخیر قانونی، گسترش رویه قضایی یا آثاری که در زندگی دارد درخور توجه است.

۴- پژوهش باید مشکلی از مشکلات کشور و نظام حقوقی آن را حل کند و مربوط به یکی از مسائل مبتلا به اجتماعی و فراهم کردن زمینه برای تصمیم گیری درباره یک مساله و ارائه راهکار برای آن باشد

۵- محقق باید ابهامات، تناقضات و سکوت قوانین و مقررات را روشن کند و قوانین و مقررات بهتر و به روزتر پیشنهاد دهد.

۶- در تحقیق بنیادین هدف محقق ارایه نظری جدید برای پیشبرد و گسترش دامنه علم است و در تحقیق کاربردی حل مشکلی از مشکلات و نظام حقوقی آن.

الزامات نگارش ضرورت تحقیق

تحقیق می تواند بنا به دلایل زیر ضرورت داشته باشد:

۱- مساله روز: دولت و مجلس در حال تصهیه یا تصویب قانونی برای حل آن مساله باشد یا به تازگی قوانین یا مقرراتی در آن حوزه تصویب کرده است. مانند دستورالعمل اجرایی «بهبود حفاظت از حریم خصوصی کاربران و شیوه جمع آوری، پردازش و نگهداری اطلاعات کاربران در سامانه ها و سکوها فضای مجازی» مصوب ۱۴۰۲، «طرح صیانت و حفاظت از داده های شخصی» که به امضای ۴۱ نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی رسیده و در تاریخ ۱۴۰۳/۷/۱۵ اعلام وصول شده است.

۲- فاصله میان قوانین موجود و مسایل و تحولات روز: قانون حمایت حقوق مولفان و مصنفان و هنرمندان . مصوب ۱۳۴۸/۱۰/۱۱ و بحث حمایت از داده های شخصی در بستر هوش مصنوعی از منظر کیی رایت

۳- بروز مسایل جدید و کهنه و پاسخگو نبودن قوانین کنونی: بررسی تحقق اراده در انعقاد قرارداد هوشمند

۴- اختلاف نظر دکترین یا اندیشمندان حقوق: اعطای شخصیت حقوقی به هوش مصنوعی، مسئولیت مدنی در اینترنت اشیاء

۵- تعارض میان قواعد حقوقی: جایگاه معاهدات بین المللی در برابر قانون اساسی

۶- تحول مبانی حقوقی: بررسی مسئولیت ناشی از تصمیمات الگوریتم هوش مصنوعی: دستورالعمل مسئولیت ناشی از تولید محصول ۲۰۲۴ اتحادیه اروپا ۲۰۲۴ با ارائه تعریفی این ابهام را برطرف نمود. بر اساس ماده ۴ این سند، نرم افزار، از جمله سیستم های هوش مصنوعی و مدل های الگوریتمی، صراحتاً در تعریف «محصول» گنجانده شده اند. پس تفاوتی میان خسارت ناشی از یک قطعه مکانیکی معیوب در خودرو و خسارت ناشی از یک الگوریتم تبعیض آمیز در سامانه اعتبارسنجی وجود ندارد؛ هر دو «محصول معیوب» تلقی می شوند که مسئولیت محض، یک مسئولیت بدون تقصیر است و زیان دیده مجبور نیست تقصیر عرضه کننده سیستم هوش مصنوعی را اثبات کند بلکه همین که شخص اقدام به عرضه محصول می نماید باید سلامت (از جمله عاری از سوگیری بودن) آن را تأمین کند و خسارات ناشی از آن را به عهده بگیرد حتی اگر قراردادی میان عرضه کننده سیستم مزبور و زیان دیده نباشد.

نحوه نگارش بیان مساله

پس از انتخاب موضوع و عنوان تحقیق در گام اول باید مساله تحقیق باید روشن گردد و باید گفت موضوع تحقیق درباره چیست:

در بیان مساله:

توصیف و تشریح دقیق مساله

مبانی نظری موضوع

تاریخچه

ماهیت

ابعاد و قلمرو وسعت شدت و جنبه های مجهول و مبهم مساله

این موضوع در جامعه بصورت مساله درآمده است و چه تحولی داشته است.

در بیان مساله وارد جزئیات نمی شویم. با نوشتن مقدمه و کلیاتی در خصوص مساله و سپس با ذکر

جزئیات مرتبط با موضوع پایان میابد

بیان مساله در پایان نامه کارشناسی ارشد یک تا ۵ صفحه

بیان مساله در دوره دکتری در ۷ تا ۱۵ صفحه است

پیشینه تحقیق

-در پیشینه تحقیق به آثار در خصوص موضوع پژوهش اشاره می گردد. چه مقاله ها، پایان نامه یا کتاب هایی نوشته شده است.

-در تحقیق بصورت خلاصه در یک یا دو صفحه نوشته می شود.

-با مطالعه پیشینه تحقیق محقق متوجه کسر، کمبود و جای خالی موضوعی در ادبیات تحقیق می شود و احساس می کند که تحقیق در این زمینه می تواند کمبود و نیازهای خاصی را تامین کند.

-در پیشینه تحقیق به مرور ادبیات تحقیق پرداخته میشود و به سه نکته اشاره می شود که چه کارهایی در این زمینه انجام شده است. چه کارهایی در این زمینه انجام نشده است و از کارهایی انجام نشده محقق چه کاری میخواد انجام دهد.

الزامات نگارش پیشینه تحقیق

بخش تحقیق بصورت خلاصه در یک یا دو صفحه با ذکر نام محقق عنوان تاریخ روش تحقیق استفاده شده روش گردآوری شده نتایج و یافته های آن نظریه ها و اصول مربوط به مساله اشاره می شود که محققان گذشته چه دستاوردهای دست یافته نقایص کار آنها چیست و به چه مواردی اشاره نکرده یا تحقیق آنها جنبه کلی داشته و به خوبی به جزئیات مساله پرداخته است.

در پیشینه تحقیق باید گفت تفاوت ها و نوآوری های کار تحقیق به لحاظ روش و دیدگاه ها نسبت به تحقیقات پیشین در چیست و خواننده را توجیه کند که چرا به بازخوانی موضوع پرداخته است.

نمونه پیشینه تحقیق استاندارد پروپوزال

۱- اخلاقی دُری، زهرا و هاشمی، سید محمد (۱۴۰۴)، در مقاله «جایگاه قانونی و حقوقی قراردادهای هوشمند در حقوق ایران» که در فصلنامه مطالعات حقوق دوره جدید، شماره ۴۸، صفحات ۳۱۷-۳۳۸ منتشر شده است، به بررسی وضعیت حقوقی و چارچوب قانونی قراردادهای هوشمند در ایران پرداخته اند.

نویسندگان بیان می کنند که قرارداد هوشمند نوعی قرارداد الکترونیکی است که با استفاده از فناوری بلاک چین به صورت خود اجرایی عمل می کند و نیاز به واسطه انسانی برای اجرای مفاد آن ندارد. برای اینکه این قراردادها از نظر حقوقی معتبر شناخته شوند، لازم است شرایط عمومی صحت قراردادها در آنها احراز شود، از جمله رضایت طرفین، اهلیت، مشروعیت موضوع و معلوم بودن مفاد قرارداد. این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی، هم ویژگی های فنی قراردادهای هوشمند و هم الزامات حقوقی آنها را تحلیل کرده است. همچنین به چالش های حقوقی موجود در ایران اشاره دارد، از جمله نبود مقررات جامع برای تنظیم روابط ناشی از قراردادهای هوشمند، تعیین مسئولیت در صورت نقص فنی یا خطای اجرا و تضمین هویت واقعی طرفین و راهکارهای حل اختلاف در این قراردادها. نویسندگان نتیجه می گیرند که قراردادهای هوشمند می توانند به عنوان ابزار حقوقی معتبر مورد استفاده قرار گیرند، اما اجرای مؤثر و قانونی آنها مستلزم اصلاحات قانونی و توسعه رویه های حقوقی است.

۲- پرویزی مقدم، نگین (۱۴۰۴) در مقاله «تحلیل قراردادهای هوشمند از منظر حقوق مدنی ایران» که در فصلنامه رهیافت های نوین در مطالعات اسلامی، شماره ۲۲، بهار ۱۴۰۴، صفحات ۲۴۷-۲۷۷ منتشر شده است، به بررسی ماهیت، انطباق و چالش های حقوقی قراردادهای هوشمند با نظام حقوق مدنی ایران پرداخته است.

این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی شروع شده و ابتدا به تبیین مفهوم «قرارداد هوشمند» به عنوان یکی از جلوه های جدید تعاملات حقوقی مبتنی بر فناوری بلاک چین می پردازد، سپس این نوع قراردادها را در چارچوب ارکان عقد در حقوق مدنی ایران مورد تحلیل قرار می دهد.

مقاله نشان می دهد که اگرچه قراردادهای هوشمند دارای ویژگی هایی مانند اجرای خودکار بدون نیاز به مداخله انسانی و ثبت تغییرناپذیر در بستر بلاک چین هستند، اما چالش های اساسی در تطبیق آنها با اصول سنتی حقوق قراردادها وجود دارد. از جمله این چالش ها می توان به ابهامات قانونی در شناسایی اراده طرفین، احراز اهلیت طرفین، تعیین موضوع و مفاد قرارداد و فقدان رویه قضایی روشن اشاره کرد که مانع پذیرش کامل قراردادهای هوشمند در نظام حقوقی فعلی می شود.

نویسنده همچنین با تحلیل مواد قانونی مرتبط و ارکان عقد، نقاط قوت و ضعف نظام حقوقی ایران را در مواجهه با قراردادهای هوشمند بررسی کرده و در پایان پیشنهادهایی برای اصلاح یا تکمیل قوانین و تقویت ظرفیت حقوقی کشور در مواجهه با پدیده های نوین فناوری ارائه نموده است.

تحقیق حاضر در مقایسه با مطالعات پیشین، وجه تمایز قابل توجهی دارد. پژوهش ها عمدتاً به ماهیت حقوقی، اعتبار قانونی، قابلیت اجرایی و تطبیق قراردادهای هوشمند پرداخته اند. این پژوهش ها بیشتر بر تحلیل ابعاد فنی و حقوقی قراردادهای هوشمند تمرکز دارند و چالش های شناسایی اراده طرفین، اهلیت، مسئولیت در اجرای خودکار و تطبیق با قوانین موجود را بررسی کرده اند، اما کمتر به بعد ارزشی و عدالت محور قراردادها توجه کرده اند.

در مقابل، تحقیق حاضر با محوریت چالش های قراردادی در قراردادهای هوشمند، بررسی می کند که آیا قراردادهای خوداجرایی می توانند حقوق طرفین را به صورت متوازن و عادلانه تأمین کنند یا ممکن است به تضعیف موازنه حقوقی و ایجاد اجحاف در روابط قراردادی منجر شوند. این پژوهش با تلفیق تحلیل حقوقی-تطبیقی و رویکرد ارزش محور (عدالت قراردادی) هم به جنبه قانونی و تطبیقی قراردادهای هوشمند می پردازد و هم ابعاد اخلاقی، انصاف و عدالت در اجرای مفاد قراردادها را مورد بررسی قرار می دهد.

عنوان مقاله: تحلیل رقابتی تحدید میزان عرضه در توافقات عمومی: مطالعه تطبیقی در حقوق آمریکا، اتحادیه اروپا و ایران

دوره هفدهم، شماره سوم، پاییز ۱۴۰۴

۸۷

تحلیلی نقادانه بر نظریه چرخه زوال قوانین اساسی از دیدگاه پرایوس

۸۸

دوره هفدهم، شماره سوم، پاییز ۱۴۰۴

۸۹

در مقابل، در حقوق ایران اگرچه رویکرد حقوق ایرانی را درخصوص این تزییات می‌توان از بندهای ۲ و ۷ ماده ۴۴ و قسمت ۳ و ۴ از بند ا تا ماده ۲۵ قانون اجراء سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵ به اجمال استنباط کرد معیار و شرایط ارزیابی این تعصیفات بهمانه رویه‌های ضد رقابتی چندان مشخص نیست. از سوی دیگر، رویه قضایی منسجمی در این خصوص شکل نگرفته است و دکتین حقوقی نیز به‌طور مستقل این تحدیدات را مورد بحث قرار نداده‌اند. بنابراین جایگاه این تحدیدات در نظام حقوقی ایران مبهم است. بدین منظور، تبیین اعتبار رقابتی تحدید میزان عرضه در ماسبات عمومی به‌جهت رفع خلأ قانونی و رویه قضایی مناسب از اهداف این پژوهش است.

درخصوص پیشینه تحقیق، برای یافتن مانع مرتبط با نگارش این پژوهش، در پایگاه‌های گوناگون اسکنار، مگ ایران اس آی دی، نورمگز و همین‌آلاین، کلمات کلیدی حقوق رقابت، توافقات عمومی، تحدید میزان عرضه، کمسیون اروپا، دیوان دادگستری اروپا، نظام حقوقی آمریکا، فارسی و انگلیسی جست‌وجو شد. همچنین به کتاب‌های فارسی و انگلیسی مرتبط با حقوق رقابت، رویه‌های محدودکننده در توافقات عمومی و رویه قضایی آمریکا، دیوان دادگستری اروپایی و شورای رقابت با موضوع تحدید میزان عرضه مراجعه شد.

حسینی (۱۴۰۰)، در کلی با عنوان حقوق رقابت در آیین ساختار و تعصیفات شورای رقابت، به موضوع حقوق رقابت از دیدگاه عملی در حقوق رقابت ایران، اتحادیه اروپا و آمریکا پرداخته است. در این مطالعه نویسنده ساختار و تعصیفات نهادی نظیر بر رقابت در نظام‌های حقوقی آمریکایی، اروپایی و ایران را مورد تحلیل قرار داده است.

۱. از این پس به اختصار قیاس، که یاد می‌شود.

جعفرزاده و اکبریان (۱۴۰۰)، در پژوهشی با عنوان «تحلیل رقابتی محدودیت‌های غیرقیمتی در توافقات عمومی» به بررسی تحدیدات عمودی غیرقیمتی و تبیین برخی از مصادیق آن از جمله تقسیم بازار بر مبنای قلمرو جغرافیایی و تخصیص مشتریان، ترتیبات پیوندی و معاملات انحصاری پرداختند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد تحدیدات غیرقیمتی در توافقات عمومی به‌طور مطلق موجب محدودیت یا اختلال در رقابت نمی‌شوند و باید در چارچوب قواعد رقابتی و ملاحظات اقتصادی ارزیابی نمود. کبیری شاه‌آباد و کلاترژاده معادآباد در پژوهشی با عنوان «مطالعه تطبیقی معیارهای شناسایی توافقات عمومی ضد رقابتی در نظام حقوقی اتحادیه اروپا و ایران» با مطالعه مقررات اتحادیه اروپا و حقوق ایران، معیارهای شناسایی برای تمیز توافقات عمومی ضد رقابتی را مورد تحلیل قرار داده است.

جعفرزاده و انصاری (۱۳۹۳)، در مطالعه‌ای با عنوان «توافقات عمومی ممنوع از منظر حقوق رقابت»، به تحلیل توافقات ممنوع پرداخته و پس از ذکر مصادیقی از جمله شرط تثبیت حداقل قیمت بافروش، شروط درباره تقسیم بازار و تخصیص مشتریان، هر یک از مصادیق را از منظر حقوق رقابت اتحادیه اروپا، آمریکا و برخی کشورهای دیگر مورد تحلیل قرار داده‌اند.

حبیبی و وکیلی مقدم (۱۳۹۳)، در مطالعه‌ای با عنوان «توافقات ضد رقابتی در روابط تولیدکننده و عرضه‌کننده» به بررسی توافقات عمومی و تبیین مصادیق آن از جمله تعیین حداقل قیمت فروش، معاملات انحصاری، محدودیت در توزیع و تبعیض در قیمت پرداخته‌اند. نتایج حاصل از این مطالعه نشان می‌دهد که برخی از مصادیق رویه‌های محدودکننده در توافقات عمومی را مورد توجه قرار داده‌اند، اما درخصوص تحدید در میزان عرضه در توافقات عمومی تاکنون تحقیق مستقلی انجام نیافته است. به همین ترتیب، جایگاه و اعتبار رقابتی این رویه مشکوک رقابتی روشن نیست و بسیاری از ابعاد آنها ناشناخته است.

با وجود اهمیت موضوع، در حقوق رقابت کشورهای پیشگام به‌رغم مطالعاتی که راجع به رویه‌های ضد رقابتی در توافقات عمومی صورت گرفته، در حقوق رقابت ایران به مباحث خاص توافقات عمومی توجهی نشده است و به تبع آن، شرط تحدید میزان عرضه در توافقات عمومی مغفول مانده است. این در حالی است که سایر نظام‌های حقوقی، به‌ویژه آمریکا و اتحادیه اروپا، ضمن اصلاح قوانین، تدوین آخرین نسخه مقرر معافیت و نسخه اصول راهنما درخصوص موضوع یادشده داشته‌اند؛ لذا به دلیل وجود خلأ نسبتاً گسترده در حوزه مطالعات حقوقی و قانونگذاری داخلی در موضوع تحدید میزان عرضه درصداً آن برآمدیم ضمن بررسی موازین بنیادین و رهیافت‌های دو نظام حقوقی پیشگام ویزه آمریکا و اتحادیه اروپا در این موضوع، سیاست رقابتی قانونگذار ایرانی را در این خصوص، مورد نقد و بررسی قرار دهیم.

در این پژوهش به این پرسش‌ها پاسخ داده خواهد شد که آیا شرط تحدید میزان عرضه در بازار محصولات، نوآوری و فناوری همواره مخل رقابت است یا متضمن پیامدهای مثبت اقتصادی و رقابتی است؟ و در فرض اخیر، با چه معیارهایی می‌توان مصادیق مشروع و نامشروع رقابتی این رویه محدودکننده را تمیز کرد؟ نحوه مواجهه موازین رقابتی سه نظام حقوقی مورد مطالعه با این محدودیت‌ها چگونه است؟ با توجه به نارسایی‌های موجود، نخست به توصیف مفهوم خواهیم پرداخت و در ادامه رهیافت‌های نظام حقوقی آمریکا و اروپا و موضع حقوق رقابت ایران در این خصوص مورد بررسی و ارزیابی قرار می‌گیرد و در پایان نتایج حاصل از پژوهش و راهکارهای حقوقی مناسب برای نظام حقوقی ایران ارائه خواهد شد.

۱. مفهوم و صور تحدید میزان عرضه

پرسش های تحقیق

همانطور که مستحضرید باید پرسش در ذهن محقق مطرح شود تا برای پاسخ به آن تحقیقی صورت گیرد.

در تحقیق دو پرسش داریم: پرسش اصلی که یکی است و پرسش های فرعی که می تواند تا ۴ مورد ذکر گردد.

۱- پرسش های نباید کلی باشد باید بصورت خاص و تخصصی مطرح شود. مثال: چالش های حقوقی انعقاد قراردادهای هوشمند چیست و نظام حقوقی ایران تا چه اندازه توان مواجهه و مدیریت این چالش ها را دارد؟

۲- پرسش ها باید با نوع روش تحقیق و روش گردآوری اطلاعات ذکر شده در پژوهش تناسب داشته باشد

۳- پرسش ها باید تحلیلی و متضمن روابط علی و معلولی بوده و مربوط به چیستی، کیستی، چگونگی، چه چیز، چه میزان، چه نسبتی بین، چرایی، کدام، ... موضوع تحقیق باشد نه توصیفی و با آیا آغاز نگردد که به بله یا خیر منتهی شود. برای مثال: قواعد حقوقی، شرایط، ابعاد حقوقی، رویکرد، دیدگاه، وجود اشتراک و افتراق، آثار حقوقی در حقوق مالکیت فکری یا حقوق تجارت الکترونیکی چیست؟ مثال: آثار حقوقی مزایا و معایب روش تعهد پرداخت بانکی در عرصه حقوق تجارت بین الملل و حقوق ایران چیست؟

۴- پرسش ها نباید جنبه استفهامی (بلی یا خیر) نداشته بلکه باید جنبه پژوهشی داشته و محل مناقشه میان صاحب نظران و حقوقدانان باشد

۵- پرسش ها باید ابعاد و جوانب مساله تحقیق را نشان دهد و در راستای این پژوهش ها محورهای اصلی تحقیق یعنی بخش ها، فصل ها، مبحث ها تنظیم می شود.

الزامات نگارش پرسش اصلی

- ۱- پرسش اصلی باید ناظر به عنوان تحقیق و مربوط به کیفیت موضوع تحقیق، ابعاد و زوایای آن باشد.
- ۲- پرسش اصلی باید کل موضوع تحقیق یا پایان نامه را پوشش دهد. عنوان کلی تحقیق در قالب یک جمله پرسشی یعنی پرسش اصلی بیان می شود

مثال: عنوان تحقیق: چالش های تحقق اراده در قراردادهای هوشمند

پرسش اصلی: چالش های تحقق اراده در قراردادهای هوشمند چیست؟

- ۳- پرسش ها باید جنبه تحلیلی داشته باشد: مثال آثار تشکیل دادگاه تجدیدنظر اداری در استان ها چیست؟

الزامات نگارش پرسش های فرعی

پرسش های است که برای تبیین موضوع تحقیق یا پرسش اصلی و ذکر جزئیات مربوط به آن طرح گردد.

همانطور که گفته شد که فصل ها مباحث و گفتارهای پایان نامه یا مقاله باید در راستای پرسش های فرعی و پاسخ به آن تنظیم گردد و در پایان هر قسمت از تحقیق و نتیجه گیری باید به این پرسش ها پاسخ داد.

پرسش اصلی: چالش های ابراز اراده در قراردادهای هوشمند چیست؟

پرسش های فرعی اول: قراردادهای هوشمند چه ماهیت و ویژگی های فنی دارند و این ویژگی ها چگونه بر ابراز اراده واقعی طرفین در نظام حقوقی ایران اثرگذارند؟

پرسش فرعی اول: مهم ترین خلأها، نارسایی ها و محدودیت های نظام حقوقی ایران در پذیرش و تنظیم قراردادهای هوشمند چیست و این کاستی ها چگونه بر نحوه تشکیل قراردادهای هوشمند تأثیر می گذارند؟

پرسش فرعی دوم: اسناد بین المللی و تجربیات نظام های حقوقی پیشرو برای رفع چالش های تشکیل و اثبات اراده چه راهکارهایی ارائه کرده اند و این راهکارها چگونه می توانند با ساختار حقوقی ایران تطبیق یابند؟

متغیرهای تحقیق

پژوهشگر مجموعه ای از امور مرتبط یا تاثیر گذار و به نوعی مربوط به پاسخ پرسش را بررسی می کند. به مجموعه ای این پاسخ خای محتمل متغیر می گویند. آنچه در منطق معلول گفته می شود در روش تحقیق متغیر وابسته گفته می شود و آنچه علت می گویند متغیر مستقل می نامند.

هنگامی که از متغیر سخن می گویم به دنبال علت یابی برای معلول ها هستیم و با دو واژه متغیر مستقل (علت) و متغیر وابسته (معلول) روبرو هستیم.

انواع متغیر بر اساس ارزش: متغیر کمی (طول، عرض، ارتفاع) و متغیرهای کیفی (کوشا بودن، بد بودن)
انواع متغیر بر اساس نقش: متغیرهای علی و معلولی (عامل یا عوامل بوجود آمدن یک پدیده) / متغیر توصیفی (ویژگی شی یا پدیده)

فرضیه های تحقیق

بعد از شناخت و تبیین مساله و قبل از جمع اوری اطلاعات می توان راه حل یا پاسخ خای احتمالی را در قالب فرضیه درنظر گرفت.

فرضیه پاسخی آزمایشی به مساله پژوهش است که بصورت رابطه میان علت و معلول یا اثر یا تفاوت متغیرها بیان می شود.

ساختار فرضیه بدین صورت است: اگر چنین و چنان رخ دهد نتیجه چنان و چنان خواهد شد. فرضیه راه حل معما یا مساله است که درستی یا نادرستی آن هنوز مورد آزمون و تحقیق قرار نگرفته و اثبات نشده است.

فرضیه پاسخ یا راه حل مقدماتی است که نویسنده نسبت به پرسش های اصلی و فرعی بیان می کند و به دنبال اثبات درستی یا نادرستی آن است.

الزامات نگارش فرضیه ها

- ۱- فرضیه ها باید در پاسخ به پرسش های تحقیق طرح شده و با آنها ارتباط منطقی داشته باشد.
- ۲- فرضیه ها باید بصورت روشن، شفاف، ساده و قابل فهم باشد.
- ۳- فرضیه ها باید منطبق با واقعیات و حقایق مسلم و اصول کلی دانش موجود باشد.
- ۴- فرضیه ها نباید غیرعلمی بوده و قابلیت آزمون سنجش و صدق و کذب را داشته باشد.
- ۵- فرضیه ها باید متضمن روابط علی و معلولی و بصورت جمله خبری (نه پرسشی نه مبهم) و قاطع باشد هرچند به اثبات نرسیده و احتمالی باشد.
- ۶- نباید طولانی باشد بلکه کوتاه و در یک یا دو جمله بیان شود.

انواع فرضیه ها

فرضیه های اصلی:

در پاسخ به پرسش های اصلی است

فرضیه های فرعی:

در پاسخ به پرسش های فرعی است.

گاهی اوقات در ابتدای فرضیه ها با توجه به حدسی بودن آنها نویسنده می نویسد: به نظر می رسد که در اینصورت فرضیه قاطع نیست.

نوع تحقیق

در رشته علوم انسانی تحقیق به لحاظ هدف، نتایج و کارکرد می تواند کاربردی یا بنیادین باشد.

تحقیق کاربردی - تحقیق بنیادین

تحقیق کاربردی

تحقیقات کاربردی، به منظور یافتن راهکارهای عملی برای یک مسئله خاص انجام می شود.

نوعی از تحقیق است که به دنبال حل مشکلات یا یافتن راه حل های عملی برای مسائل دنیای واقعی است.

هدف آن حل مسائل واقعی و عملی در زندگی روزمره، صنعت، آموزش، و حوزه‌های مختلف علمی است.

این نوع تحقیق برای حل مسائل و مشکلات جامعه استفاده می‌شود

در رشته حقوق پیدا کردن راه حل باید:

۱- جست و جو در قوانین

۲- جست و جو در رویه قضایی

۳- دکترین

۴- نظریه پردازی باشد

گاهی محقق در صورت وجود قوانین متعارض محقق با ارایه دلیل قانون مناسب را انتخاب می‌کند. یا محقق پس از بررسی و نقد قانون و نقاط ضعف و قوت آن پیشنهادهایی برای اصلاح آن ارائه می‌دهد.

تحقیق بنیادین (نظری)

این تحقیق به پژوهشگر کمک می‌کند مسئله را در یک ساختار فکری روشن تحلیل کند.

هدف کشف قوانین تازه، تولید نظریه جدید، افزایش آگاهی موجود در یک زمینه و کشف حقایق است.

در اینگونه تحقیق می‌توانیم نظریه جدیدی ارائه دهیم که آن نظریه تبدیل به دکترین شود که در اینصورت نیاز به تفکر، تعمق و تجربه بیشتر محقق دارد. تحقیق بنیادین مستلزم مطالعات و تراوش های فکری بسیاری از سوی محقق است و تحقیق بیشتر جنبه توصیفی تحلیلی و پدید آوردن دارد.

روش تحقیق

روش تحقیق مجموعه ای از راهکارها و قواعد است که پژوهشگر برای جمع آوری داده‌ها، تحلیل آنها و دست یابی به نتیجه در یک پژوهش علمی از آن استفاده می کند.

قسام روش تحقیق:

(Exploratory) تحقیق اکتشافی

(Descriptive) تحقیق توصیفی

(Analytical) تحقیق تحلیلی

(Historical) تحقیق تاریخی

تحقیق تجربی (Experimental)

تحقیق اکتشافی

این روش زمانی استفاده می شود که موضوع پژوهش نوظهور است و هنوز ادبیات نظری یا حقوقی کافی درباره آن وجود ندارد. محقق به دنبال یافتن، کشف و آشکارسازی روابط موجود میان پدیده‌ها به جای پیش‌بینی آنهاست. این تحقیق سه هدف را دنبال می کند

1: کشف متغیرهای مؤثر در موقعیت میدانی

2: کشف روابط میان متغیرها

3: ایجاد زمینه برای کار بعدی اینگونه تحقیق برای آشنایی با چستی، واقعیت یک موضوع و فهم آن انجام می‌شود. نکته اول: تمرکز بر «کشف» و (پیدا کردن حدس‌هایی) برای تحقیقات بعدی است

نکته دوم: در این تحقیق نباید پرسش یا چرایی مطرح شود و فرضیه‌ای نیز مطرح نمی‌شود

مثال: بررسی چالش‌های حقوقی استفاده از هوش مصنوعی در داوری‌های بین‌المللی

تحقیق توصیفی

روش تحقیق توصیفی در واقع گزارش و توصیف دقیق شرایط، روابط و ویژگی‌های موجود در یک جامعه یا پدیده است؛ نه این‌که علت را تحلیل یا تبیین کند. اطلاعات توصیفی معمولاً از طریق مطالعات کتابخانه‌ای، مشاهده‌ای، پرسش‌نامه، مصاحبه یا نمونه‌گیری جمع‌آوری می‌شود. اگر پرسش تحقیق در مورد چستی یک موضوع یا پدیده نباشد، بلکه ویژگی‌های آن را مورد توجه قرار دهد و از چگونگی آن موضوع یا پدیده با متغیر بپرسد، آن تحقیق توصیفی است.

مثال: تحقیق درباره وضعیت زنان بزه‌دیده در شهر مشهد و پاسخ عدالت کیفری به آن ارزیابی میزان خسارت در دعوای مسئولیت مدنی

تحقیق تحلیلی

پژوهشگر علاوه بر توصیف و تفسیر آنچه هست، می‌پردازد به تحلیل، کشف و چرایی اطلاعات. در این روش محقق به دنبال علت‌یابی، نقد و بررسی استدلال‌ها و تحلیل تعارضات قانونی است. در علم حقوق عمده‌تأ پژوهش‌ها به روش توصیفی - تحلیلی صورت می‌گیرد؛ زیرا حقوقدانان علاوه بر توصیف و تبیین موضوعات، مفاهیم و پدیده‌ها و ویژگی‌های آن‌ها و پیدا کردن حکم مسائل در قواعد حقوقی، باید تجزیه و تحلیل، بررسی، نقد مسائل و قواعد حقوقی و ارائه راهکارهای مناسب و عادلانه بپردازند.

در رساله دکتری باید یک نظریه تازه توسعه یابد یا نظریه‌ای از طریق نقد، تجزیه و تحلیل شود.

تحقیق تاریخی

این روش به بررسی وقایع، اسناد و تحولات گذشته می‌پردازد تا تأثیر آن‌ها بر وضعیت کنونی یا آینده را درک کند. محقق به توصیف و تبیین رخدادها و وقایع اتفاق افتاده در زمان گذشته از راه گردآوری اطلاعات، اسناد و مدارک، تجزیه و تحلیل، نقد و بررسی اعتبار، دقت و درستی این اطلاعات می‌پردازد و آن‌ها را از منظر منطق و واقعیت ارزیابی می‌کند. برای مثال: تحقیق درباره تحولات تاریخی ثبت اموال در نظام ثبتی ایران تحقیق درباره سیر تدوین و تصویب قانون اساسی مشروطه و متمم آن

تحقیق تجربی

کشف و استنتاج روابط علت و معلولی میان پدیده‌هایی است که مورد آزمایش و کنترل قرار گرفته اند.

این روش تحقیق که علمی‌ترین و قوی‌ترین راه کشف حقیقت و گسترش دانش محسوب می‌شود، مبتنی بر آزمایش‌های علمی و آزمایشگاهی است.

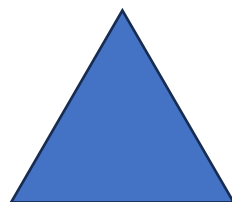
مانند تحقیق درباره مطالعه تجربی یک شعله آزاد به کمک پردازش تصویر

روش و ابزارهای جمع آوری داده ها و اطلاعات

یکی از فرآیند تحقیق است که طی آن پژوهشگر داده ها اطلاعات و یافته های مورد نیاز خود را برای انجام تحقیق از راه های مختلف جمع آوری دسته بندی و سپس تجزیه و تحلیل و استفاده می کند.

روش میدانی

روش کتابخانه ای

روش کتابخانه ای Library Research

روش کتابخانه ای به پژوهشی گفته می شود که بر منابع مکتوب و موجود مثل کتاب ها، مقالات، قوانین، آرای قضایی، گزارش ها، نوار، فیلم، لوح فشرده، نقاشی، عکس، آمارنامه، رایانه، منابع اینترنتی، اسناد تکیه دارد.

در دانش حقوق، این روش معمولاً برای تحلیل و تفسیر متن قانون، رویه قضایی و دکترین به کار می رود.

لذا باید کتابها، مقاله ها، رساله ها، پایان نامه ها، گزارش پژوهشی را پیدا کنیم.

منابع عام: کتاب ها، دایره المعارف ها و دانشنامه ها

منابع خاص: پایان نامه و مقالات

عمده تحقیقات در علوم انسانی بصورت کتابخانه ای است یعنی در ابتدا کتابها پایان نامه ها مقالات در خصوص موضوع تحقیق جمع آوری مطالعه و خلاصه برداری می گردد سپس با ترکیب اندیشه ها و مطالعات نویسنده تحقیق نوشته می شود.

ابتدا موضوع و پرسش پژوهش مشخص می شود.

بعد منابع مرتبط در کتابخانه یا پایگاه های اطلاعاتی جست و جو می شوند.

سپس اطلاعات مهم استخراج و در قالب فیش، جدول یا فرم ثبت می شود.

در پایان، داده ها دسته بندی، مقایسه و تحلیل می شوند تا نتیجه پژوهش به دست آید.

روش کتابخانه ای

جمع آوری داده کتاب:

برای استخراج داده از کتاب، باید متن را هدفمند، مرحله به مرحله و با یادداشت برداری منظم بخوانید، نه این که فقط کتاب را ورق بزنید. در روش کتابخانه ای، داده ها از طریق مطالعه منابع، فیش برداری، تحلیل محتوا و دسته بندی نکات مهم استخراج می شوند.

- پایگاه های اینترنتی:

در پژوهش علمی معمولاً بهتر است از منابعی مثل سایت دانشگاه، مجلات علمی، پایگاه های حقوقی، نهادهای رسمی، و پایگاه های داده پژوهشی استفاده کرد و از وبلاگ، وبگاه غیر علمی و شخصی و نامعتبر و وبلاگ پرهیز کرد.

- داده های آماری:

مجموعه ای از شیوه ها و فرآیندها برای گردآوری، توصیف، استنباط یا تصمیم گیری درباره توزیع داده های عددی است.

محقق نتایج بررسی را تجزیه و تحلیل اطلاعات آماری را به دیگران ارائه دهد تا بتواند بر پایه آن تصمیم گیری یا اقدام نماید.

مثال پژوهشگری برای بررسی «مبنای مسئولیت مدنی ناشی از عملکرد هوش مصنوعی در حقوق ایران»، به کتابها، مقالات علمی و اسناد موجود در کتابخانه و پایگاههای علمی مراجعه می کند و اطلاعات را از منابع مکتوب گردآوری و تحلیل می کند. این نمونه ای از روش کتابخانه ای است، چون پژوهش بر پایه منابع موجود انجام می شود.

روش میدانی

پژوهشگر در این روش برای گردآوری اطلاعات به محیط مورد پژوهش می رود و با مراجعه به افراد یا محیط و برقراری ارتباط مستقیم با مکان مورد مطالعه به گردآوری اطلاعات می پردازد. در واقع، او باید ابزار سنجش و اطلاعاتی خود را به مکان مورد نظر ببرد.

لذا موضوعاتی که نیازمند به تماس شخصی و تحقیق مستقیم نزد اشخاصی است که می تواند اطلاعات لازمی را در اختیار ما بگذارند که در اطلاعات کتابخانه ای موجود و در دسترس وجود ندارد.

محقق با مراجعه به افراد یا محیط، و نیز برقراری ارتباط مستقیم با واحد تحلیل یعنی افراد، اعم از انسان، مؤسسات، سکونت گاه ها، موردها و غیره، اطلاعات مورد نظر خود را گردآوری کند.

مثال پژوهشگری برای بررسی علت افت تحصیلی دانش آموزان، به مدرسه می رود، با دانش آموزان و معلمان مصاحبه می کند و رفتار و شرایط واقعی کلاس را مشاهده می کند. این نمونه ای از روش میدانی است، چون داده ها در محیط واقعی جمع آوری می شوند.

ابزارهای روش میدانی

❖ ۱-مشاهده

❖ ۲-مصاحبه

❖ ۳-پرسش نامه

❖ ۴-حضور در سخنرانی

❖ ۵-بررسی اسناد و مدارک

مشاهده

مشاهده در تحقیق به معنای استفاده منظم و آگاهانه از حواس بیشتر بینایی و شنوایی برای جمع آوری اطلاعات دقیق، بدون پیش داوری و در چارچوبی هدفمند است.

در تحقیق، «مشاهده» به صورت دقیق، یک روش و هدفمند برای گردآوری داده ها است که در آن محقق پدیده ها، رفتارها، تعاملات یا رویدادها را مستقیماً در محیط واقعی و به صورت طبیعی مشاهده، درک و تحلیل می کند.

□ در مشاهده محقق باید به مشاهده بسنده کند و هیچگاه نباید نقش خاصی در تحقیق برعهده بگیرد یا در صحنه یا مورد تحقیق دخالتی نماید

❑ مشاهده مستلزم توجه منظم و مثبت رویدادها، رفتارها و موضوعاتی است که در محیط اجتماعی و مکان یا محل مورد تحقیق وجود دارد.

❑ در مشاهده حقوق آزمودنی باید رعایت شود از قبیل سلامت، ایمنی، آسایش، حریم خصوصی، رازداری، عدم اجبار به مشارکت در پژوهش

❑ مثال رفتن به یک دادگاه و مشاهده رفتارهای قضایی بازپرس، دادستان، وکلا و متهمان در چند دعوای کیفری، با تأکید بر نحوه برخورد با شاهدان، استفاده از قواعد ادله، و تأثیر این رفتارها بر اجرا و نگرش اجتماعی به دادگاه.

❑ دیدن وضعیت بازداشتگاه و زندان

مصاحبه

«مصاحبه» در تحقیق، نوعی گفت‌وگوی هدفمند و سازمان‌یافته است که محقق با طرح سؤال از یک نفر یا چند نفر، اطلاعاتی درباره تجربیات، نگرش‌ها، احساسات یا رفتارشان جمع می‌کند که می‌تواند رودرو، اینترنتی، تلفنی یا اینترنتی باشد.

به عبارت ساده‌تر، مصاحبه یعنی «پرسیدن سؤال‌های از پیش طراحی شده به افرادی که مستقیماً با موضوع پژوهش سروکار دارند و گوش دادن به تجربه‌ها و دیدگاه‌هایشان».

مثال: مصاحبه رعایت احترام و تکریم وکلا در دستگاه قضایی

مثال: مصاحبه در تحقیق «شناسایی مشکلات دانشجویان در یادگیری آنلاین»

نمونه سوالات مصاحبه:

لطفاً چند کلمه درباره‌ی تجربه‌ی خود از تحصیل آنلاین بگویید.

معمولاً چه مشکلاتی در استفاده از سایت‌ها یا پلتفرم‌های آموزشی برایتان پیش می‌آید؟

کدام عامل را مهم‌ترین مانع یادگیری آنلاین خود می‌دانید (مثلاً اینترنت، تمرکز، محتوای درس، و...)

پرسشنامه

پرسشنامه در روش تحقیق، ابزاری برای جمع‌آوری داده از پاسخ‌دهندگان است که شامل مجموعه‌ای از سوالات یا گویه‌ها می‌شود و پاسخ آن‌ها مبنای تحلیل پژوهش قرار می‌گیرد. در منابع روش تحقیق، پرسشنامه را یکی از ابزارهای اصلی گردآوری اطلاعات، به‌ویژه در تحقیقات کمی، معرفی می‌کنند

در پرسشنامه، پاسخ‌دهنده معمولاً خودش سوال‌ها را می‌خواند و جواب می‌دهد، اما در مصاحبه، پژوهشگر سوال‌ها را شفاهی مطرح می‌کند. به همین دلیل، پرسشنامه بیشتر برای استانداردسازی پاسخ‌ها و مصاحبه بیشتر برای دریافت توضیحات عمیق‌تر به کار می‌رود.

پرسشنامه می‌تواند حضوری، تلفنی یا با فرستادن آن از راه پست یا رایانه نامه افراد تکمیل شود.

اصول تنظیم پرسشنامه

- هدف و موضوع تحقیق باید ارتباط معقول و منطقی داشته باشد.
- هدف و موضوع تحقیق باید دقیق، مناسب، روشن و کامل باشد.
- با افراد ذی‌ربط، متخصص و با تجربه مانند اساتید دانشگاه مشورت شود.

- ❑ از ویژگی‌ها و روحیات اخلاقی مصاحبه‌شونده از قبل اطلاع حاصل شود.
- ❑ مصاحبه با برنامه‌ریزی و هماهنگی قبلی انجام شود.
- ❑ پرسش‌ها از قبل تنظیم و برای مصاحبه‌شونده ارسال شود تا آمادگی بیشتری داشته باشد.
- ❑ به زمان و مکان مناسب برای مصاحبه توجه شود.
- ❑ برای پاسخ‌گویی به سوال‌ها، وقت کافی به مصاحبه‌شونده داده شود.
- ❑ مصاحبه‌کننده باید توانایی بالایی در برقراری ارتباط با دیگران داشته باشد.
- ❑ جمع‌آوری اطلاعات به صورت محرمانه انجام شود و امکان ناشناس ماندن شخص مصاحبه‌شونده فراهم باشد.
- ❑ مطالب اظهارشده توسط مصاحبه‌شونده ثبت یا ضبط شود.

مقایسه پرسشنامه و مصاحبه

پرسشنامه و مصاحبه هر دو از ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات در روش تحقیق هستند، اما تفاوت‌های مهمی با هم دارند:

- ❑ پرسشنامه این امکان را می‌دهد که اطلاعات از تعداد زیادی افراد، در سطحی وسیع و به‌طور همزمان جمع‌آوری شود، در حالی که در مصاحبه هر فرد جداگانه بررسی می‌شود و به همین دلیل زمان بیشتری لازم دارد.
- ❑ از طرف دیگر، در استفاده از پرسشنامه گاهی پیدا کردن افرادی که حاضر به پاسخ‌گویی باشند دشوار است

❑ ممکن است پرسشنامه‌ها برگردند...

❑ در مصاحبه چون ارتباط مستقیم و زنده برقرار می‌شود، میزان پاسخ‌دهی معمولاً بیشتر است.

❑ همچنین مصاحبه انعطاف‌پذیری بیشتری دارد و پژوهشگر می‌تواند سوال‌ها را توضیح دهد یا ادامه دهد، در حالی که پرسشنامه این امکان را کمتر فراهم می‌کند.

❑ برای افراد بی‌سواد و کودکان، مصاحبه روش مناسب‌تری است.

سخنرانی

در تحقیق می‌توان از سخنرانی افراد صاحب نظر درباره موضوع تحقیق در سخنرانی‌ها، نشست‌ها، دوره‌های آموزشی، کارگاه‌های علمی همایش علمی داخلی و خارجی رادیو تلویزیون استفاده می‌شود.

اصولاً در علم حقوق این سخنرانی‌ها مربوط به نقد و بررسی قوانین مقررات رویه قضایی جدید یا کتابها و مقالات حقوقی تازه‌ای است که برای استادان برای آگاهی دانشجویان یا اشخاص ذی ربط در دانشکده یا موسسات عمومی یا خصوصی برگزار می‌کنند.

محقق باید نام سخنران، عنوان سخنرانی، تاریخ و محلا سخنرانی، عنوان نشست یا همایش مربوط به مشخصات شبکه‌ای رادیویی و تلویزیونی را در تحقیق خود قید نماید.

بررسی اسناد و مدارک یا تحلیل محتوا

یکی از تکنیک‌های اصلی پژوهش‌های کیفی و کمی است که بر بررسی اسناد، مدارک و داده‌های مرتبط با رویدادهای روزمره تمرکز دارد.

بررسی اسناد و مدارک یا تحلیل محتوا در این روش محقق با گردآوری بررسی تجزیه تحلیل اسناد و مدارک و اطلاعاتی که مربوط به رویدادهای روزمره است میکوشد تا با روش مشاهده مصاحبه پرسش نامه را تکمیل کنند.

در علم حقوق محقق به بررسی و استفاده از متون منابع اسناد و مدارک حقوقی موجود برای فهم و تحلیل مفاد آنها می پردازد

مثال بررسی آرای قضایی دیوان عالی کشور در پرونده‌های مربوط به حقوق شهروندی است که محقق آرای صدور شده طی ۵ سال را جمع‌آوری کرده و مضامین کلیدی مانند برابری جنسیتی یا حقوق اقلیت‌ها را رده‌بندی و شمارش می‌کند.

مراحل انجام تحقیق

❖ ۱ مرحله منبع‌شناسی و تهیه منابع پژوهش

❖ ۲ مرحله مطالعه اجمالی منابع و تهیه فهرست ابتدایی مطالب جهت تعیین چارچوب و محورهای اصلی تحقیق

❖ ۳ مرحله مطالعه عمیق منابع، گردآوری اطلاعات و تهیه پیش‌نویس

❖ ۴ مرحله تجزیه و تحلیل داده‌ها و اطلاعات، انجام اصلاحات نهایی و پایان تحقیق

مرحله منبع‌شناسی و تهیه منابع پژوهش

پس از انتخاب موضوع و عنوان تحقیق و مشخص شدن اجزای موضوع و مسئله تحقیق، مرحله کتاب‌شناسی و تهیه منابع تحقیق شامل مقاله‌ها، پایان‌نامه‌ها و کتاب‌ها است. در این مرحله همه منابع

مربوط به موضوع تحقیق را شناسایی و فهرست می‌کنیم و می‌کوشیم مطالعه را از منابعی که ارتباط بیشتر و نزدیک‌تری به موضوع دارند شروع کنیم.

مطالعه اجمالی منابع و تهیه فهرست ابتدایی مطالب جهت تعیین چارچوب و محورهای اصلی تحقیق

بعد از مطالعه اجمالی منابع و شناخت ابعاد گوناگون مسئله تحقیق می‌توانیم فهرست مقدماتی برای تحقیق درست کنیم. این فهرست چارچوب کلی و نقشه راه تحقیق است. این فهرست محقق را از پرداختن به امور فرعی و غیرمرتبط با تحقیق ممانعت می‌کند و سبب تمرکز و صرفه‌جویی در وقت او می‌شود. به کمک این فهرست می‌توانیم اطلاعات و مطالب گردآوری شده را در جای مربوط و زیر عنوان خود قرار دهیم. با مطالعه دقیق‌تر، فهرست ابتدایی مطالب توسط پژوهشگر اصلاح، جزئی‌تر و تکمیل می‌گردد.

مطالعه عمیق منابع، گردآوری اطلاعات و تهیه پیش‌نویس

در این مرحله به مطالعه عمیق و دقیق منابع پرداخته و از اطلاعات و مطالب استفاده شده و مطالعه شده در منابع که مفید بوده و با موضوع تحقیق ارتباط دارند یادداشت‌برداری نموده و پیش‌نویس تهیه می‌کنیم.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و اطلاعات، انجام اصلاحات نهایی و پایان تحقیق

بعد از سه مرحله گفته شده، محقق نوشتن تحقیق را به صورت جدی آغاز می‌کند، اطلاعات به دست آمده را دسته‌بندی، تجزیه و تحلیل و جمع‌بندی می‌کنیم و مطالب تحقیق را فصل به فصل نوشته و به پایان می‌بریم و محدودیت زمانی کار تحقیقی دانشگاهی که از نظر دوره تحصیلی هستند را در نظر می‌گیریم.

نگارش تحقیق و اجزای آن

اجزای مقاله، پایان‌نامه و رساله به ترتیب عبارتند از

چکیده

مقدمه

متن اصلی

نتیجه‌گیری

منابع و پیوست‌ها

بخش نباید کمتر از ۵۰ صفحه باشد .

فصل نباید کمتر از ۲۰ تا ۳۰ صفحه باشد .

مبحث نباید کمتر از ۱۰ تا ۱۵ صفحه باشد .

گفتار هم حداقل باید ۲ تا ۴ صفحه باشد .

الزامات نگارش چکیده (Abstract)

گزارش و خلاصه تحقیق یا فشرده کل مطالب یا شرحی کلی و کوتاه از محتوای تحقیق است. نیم صفحه و در یک پاراگراف نوشته می‌شود.

چکیده مقاله: ۱۰۰ تا ۲۰۰ کلمه

چکیده پایان‌نامه و رساله: حداقل ۱۰۰ و حداکثر ۲۵۰ تا ۳۰۰ کلمه

در چکیده: موضوع، مسئله، محتوا، قلمرو و محدوده تحقیق بیان، ضرورت و هدف تحقیق، روش تحقیق، موانع و مشکلات تحقیق، پرسش و فرضیه‌های اصلی، یافته‌های جدید، دستاوردهای اصلی و نتایج ذکر می‌شود

با مطالعه چکیده می‌توان به مفاهیم موضوعات و محورهای تحقیق پی برد
زبان چکیده باید گذشته باشد. در چکیده، مقدمه و نتیجه‌گیری به منابع ارجاع نمی‌دهیم. ابتدا متن اصلی تحقیق را نوشته و چکیده را باید در پایان تحقیق نوشت.

واژگان کلیدی (Keywords)

واژه یا اصطلاحاتی هستند که از آنها بیشتر در تحقیق استفاده شده است.

حداکثر ۶ واژه تکراری یا پرکاربرد تحقیق باید برگزیده شود.

پژوهشگران با جست‌وجوی این کلیدواژه‌ها در اینترنت می‌توانند به مفاد و محتوای تحقیق پی برده و از آنها در پژوهش استفاده کنند. ذکر کلیدواژه‌ها سبب افزایش ارجاع به تحقیق از راه موتورهای جست‌وجو یا پایگاه‌های علمی می‌شود.

واژگان کلیدی در مقاله «ارزیابی رقابتی سوءاستفاده از موقعیت مسلط با استفاده از کوکی‌ها (مطالعه تطبیقی در حقوق اتحادیه اروپا و ایران)» عبارتند از:

حقوق رقابت، کوکی‌ها، رویه‌های سوءاستفاده‌آمیز، موقعیت مسلط.

روش فصل‌بندی تحقیق

فصل‌بندی تحقیق باید به شکل زیر بیان شود:

ارتباط موضوعات با عنوان تحقیق

تمام موضوعات و مطالب مطرح شده در تحقیق باید به طور مستقیم و روشن با عنوان و هدف اصلی تحقیق مرتبط باشند و هیچ بخش یا نکته‌ای نباید وجود داشته باشد که از این ارتباط خارج یا نامربوط باشد.

تعیین محورها و فهرست منظم مطالب

در تدوین فصل‌بندی، محورهای اصلی و فهرست مطالب طوری تنظیم شوند که تمام جنبه‌های مرتبط با موضوع تحقیق به صورت کامل، جامع و بدون حذف مهم‌ترین بخش‌ها مطرح شوند و در عین حال دارای یک ترتیب منطقی و پیوسته باشند.

استقلال و وحدت موضوعی هر فصل

هر فصل یا بخش باید از لحاظ موضوعی مستقل و مجزا باشد و به یک اندیشه، نظر یا بحث خاص و متمایز پرداخته شود، اما در عین حال همه فصل‌ها زیرمجموعه یک سلسله مراتب منطقی باشند و یکدیگر را تکمیل کنند.

پیامدندی و تسلسل منطقی فصل‌ها

مبانی نظری، تعاریف و استدلال‌های ارائه شده در فصل‌های اولیه، زمینه‌ساز و پیش‌زمینه‌ای برای بحث‌ها و تحلیل‌های مطرح شده در فصل‌های بعدی باشند، به گونه‌ای که خواننده بتواند به طور مرحله به مرحله و از طریق یک خط استدلالی منسجم به اهداف و نتیجه‌گیری نهایی تحقیق برسد.

سطوح مختلف سازمان‌دهی مطالب در تحقیق شامل:

بخش (بخش‌های اصلی پژوهش، مثلاً بخش نظری، بخش عملی، بخش تحلیل و نتیجه‌گیری)

فصل (زیرمجموعه‌های اصلی هر بخش، مثلاً فصل‌های ۱ تا ۴ در پایان‌نامه)

مبحث (عنوان‌های فرعی در هر فصل، مثلاً زیرعنوان‌های ۱-۲، ۲-۲، ۳-۲)

گفتار (پاراگراف‌ها یا زیربخش‌های کوچک‌تر داخل هر مبحث، مثلاً ۱-۱-۲، ۲-۱-۲)

روش فصل‌بندی تحقیق

❖ تحقیق را معمولاً به دو یا سه بخش اصلی تقسیم می‌کنند، هر بخش شامل چند فصل است. در برخی موارد، ممکن است تحقیق با فصل (بدون بخش) شروع شود.

❖ در کتاب‌ها معمولاً ۶ تا ۷ فصل را در نظر می‌گیرند. در پایان‌نامه و رساله معمولاً ۴ فصل رایج است.

❖ هر فصل به چند مبحث تقسیم می‌شود. هر مبحث به چند گفتار (پاراگراف یا زیربخش) تقسیم می‌گردد.

نکات مهم:

□ نباید یک فصل فقط با یک مبحث یا یک گفتار، یا یک مبحث فقط با یک گفتار باشد؛ زیرا این امر باعث ضعف ساختار و تکراری شدن ظاهر تحقیق می‌شود.

□ تعداد مباحث در هر فصل بهتر است حداکثر ۴ تا ۵ مبحث باشد. اگر مباحث بیشتر از این است، باید آن‌ها را ادغام کرد تا از پراکندگی مطالب جلوگیری شود.

□ گفتارها نیز باید به گونه‌ای تنظیم شوند که مطالب در آن‌ها مختصر و منسجم باشند و از تقسیم‌بندی بیش از حد و تکراری اجتناب گردد.

□ در مقاله‌ها به دلیل حجم کمتر، مطالب معمولاً به مبحث یا گفتار تقسیم می‌شوند، بدون نیاز به ساختار «بخش - فصل» متداول در کتاب، پایان‌نامه یا رساله

روش فصل‌بندی تحقیق

استفاده از اعداد عربی و شماره گذاری سلسله‌مراتبی مانند:

۱-بخش اول

۱-۱-عنوان فصل اول

۱-۱-۱-مبحث اول

۱-۱-۱-۱-گفتار اول

عنوان مطالب تحقیق

بهتر است مطالب تحقیق بر اساس ترتیب موضوعی تنظیم شوند، هر چند در موارد لازم می‌توان از ترتیب زمانی یا ترکیبی از هر دو روش نیز استفاده کرد. در هر بخش یا فصل، مطالب باید بر پایه میزان ارتباط و پیوستگی منطقی میان آن‌ها مرتب شوند؛ به گونه‌ای که از عنوان کلی به اجزای اصلی و سپس به مسائل جزئی‌تر و در نهایت به زیرمجموعه‌های دقیق‌تر برسیم .

معمولاً فصل یا بخش نخست به کلیات، مفاهیم نظری و مبانی بحث اختصاص می‌یابد. این قسمت باید صرفاً در حد ضرورت به مباحث مقدماتی پردازد و از تکرار مطالب بدیهی یا آنچه پیش‌تر دیگران بیان کرده‌اند پرهیز شود. این بخش نباید بیش از اندازه گسترده شود و در پژوهش‌های دانشگاهی معمولاً نباید بخش عمده تحقیق را به خود اختصاص دهد، زیرا چنین وضعی می‌تواند نشانه ضعف در تمرکز پژوهش باشد (حداکثر ۳۰ صفحه در پایان‌نامه).

عنوان‌های تحقیق نباید به صورت خبری، پرسشی یا التزامی بیان شوند. همچنین، عنوان اصلی پژوهش نباید عیناً به عنوان یکی از تیتراهای درون تحقیق تکرار شود؛ بلکه باید از همان عنوان اصلی، ساختاری تحلیلی و چندلایه استخراج شود و موضوع در قالب چند فصل یا چند بخش مستقل بسط یابد. در انتخاب عنوان‌های فرعی باید از عبارت‌های کوتاه، روشن، گویا و اثرگذار استفاده شود. عنوان‌ها باید دقیقاً بازتاب‌دهنده محتوای همان بخش باشند و از طولانی‌نویسی، ابهام و کلی‌گویی پرهیز شود.

فهرست مطالب کوتاه و بلند

یکی از فرآیند تحقیق است که طی آن پژوهشگر داده‌ها اطلاعات و یافته‌های مورد نیاز خود را برای انجام تحقیق از راه‌های مختلف جمع‌آوری دسته‌بندی و سپس تجزیه و تحلیل و استفاده می‌کند. فهرست بلند: جامع و جزیی باشد و زیر مجموعه‌های آن شامل بخش فصل مبحث و یعنی ریزترین عنوانی که در تحقیق داریم در فهرست بیاید

فهرست کوتاه: یک صفحه شامل محورهای اصلی تحقیق (بخش فصل مبحث) است و فهرست مطالب تفصیلی در انتهای تحقیق ذکر می‌شود

در فهرست مطالب، عنوان بزرگترین قسمت تحقیق یعنی بخش‌ها یا فصل‌ها باید پررنگ نوشته شود.

فهرست اختصارات

به جای استفاده از واژگان عبارت و اصطلاحات طولانی از کلمات مخفف استفاده می شود:

فهرست علایم اختصاری

الف) فارسی

ج	جلد
چ	چاپ
س	سال
ش	شماره
شش	شماره های
ص	صفحه
صص	صفحات
ق ا	قانون اساسی
ق.اس.ک	قانون اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴
ق.ت	قانون تجارت
ق.ت.ا	قانون تجارت الکترونیک
ق.ت.ا.ص.ع.ت	قانون ثبت اختراعات، طرح های صنعتی و علائم تجاری
ق.م	قانون مدنی
ز.ک	نگاه کنید به

ب) انگلیسی

CFC	Federal Competition Commission
ECJ	European Court of Justice
NPVR	Non price Vertical Restraints
op.cit	In the same reference
p.	Page
Para.	Paragraph
pp.	Pages
PVR	Price Vertical Restraints
R&D	Research and Development
TEE	Treaty establishing the European Economic Community
TFEU	Treaty on the Functioning of the European Union
UK	United Kingdom
U	United States
V	Versus
VBER	The Vertical Agreements Block Exemption Regulation
Vol.	Volume
VTR	Vertical territorial Restrictions

مقدمه

□ مقدمه بخشی است که در آن بیان می کنیم چه خواهیم گفت و مخاطب با مطالعه آن با آنچه

محقق قصد ارائه دارد آشنا می شود.

□ در مقدمه ارجاع دهی صورت نمی گیرد.

□ در این بخش، مواردی مانند مبانی نظری موضوع، قلمرو موضوعی، ابعاد مسئله، هدف و

ضرورت تحقیق، انگیزه و دلیل انتخاب موضوع، پرسش ها و فرضیه های تحقیق، ارتباط تحقیق

با پژوهش های مشابه و پیشینه تحقیق، نوآوری پژوهش نسبت به ادبیات موجود، نوع روش

تحقیق و مشکلات تحقیق مطرح می شود.

□ در مقدمه، موضوع تحقیق تبیین شده و محدوده آن مشخص می گردد.

□ یکی از اهداف اصلی مقدمه، جلب توجه مخاطب از طریق نشان دادن اهمیت موضوع و ضرورت انجام تحقیق است.

□ همچنین، در این بخش ساختار یا سازمان‌دهی تحقیق (فهرست اجمالی مطالب) به صورت خبری بیان می‌شود.

□ حجم مقدمه معمولاً حدود یک‌هشتم کل مقاله است

□ غالباً در پایان نگارش تحقیق نوشته می‌شود.

نحوه نگارش متن تحقیق

برای آغاز نگارش تحقیق، لازم است ابتدا با مطالعه منابع مرتبط، اشراف حداقلی به موضوع به دست آوریم. در این مرحله، کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها و مقالات مرتبط با موضوع تحقیق جمع‌آوری می‌شوند و از آن‌ها خلاصه‌برداری صورت می‌گیرد. سپس، با ترکیب اندیشه‌ها و یافته‌های حاصل از مطالعات، متن تحقیق توسط نویسنده شکل می‌گیرد.

در مورد نحوه نگارش متن تحقیق، دو روش وجود دارد:

روش اول آن است که پس از تهیه و تایپ مطالب در رایانه، بر روی هر بخش (مثلاً گفتار نخست) به صورت متمرکز چند هفته کار شود و پس از تکمیل آن، نگارش بخش بعدی آغاز گردد.

✓ روش دوم این است که پژوهشگر بر اساس عناوین تحقیق مطالعه کند و هر مطلبی را که می‌یابد، در ذیل عنوان مرتبط ثبت نماید. به عبارت دیگر، هر مطلب در جای مناسب خود نوشته می‌شود.

روش دوم مناسب‌تر است، زیرا باعث تنوع در مطالب می‌شود و روند تحقیق را روان‌تر می‌کند. در مقابل، در روش اول ممکن است در برخی مباحث (به‌ویژه مباحث مقدماتی) منبع کافی یافت نشود و در نتیجه، روند تحقیق متوقف گردد.

منابع حقوق در کشور ما شامل قانون اساسی، سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی، قوانین عادی، مقررات دولتی، منابع دینی، رویه قضایی، اصول کلی حقوق و عرف است.

در تحقیق حقوقی، بررسی قوانین و مقررات، نظریات حقوقی و دیدگاه‌های موافق و مخالف ضروری است. همچنین باید مبانی این نظرات تبیین شده و مورد نقد و بررسی قرار گیرند. در نهایت، پژوهشگر با استدلال مبتنی بر قوانین و اصول کلی حقوق، به تحلیل موضوع می‌پردازد.

تحقیق حقوقی معمولاً با طرح دیدگاه‌ها آغاز می‌شود و با تحلیل و نظر نهایی نویسنده پایان می‌یابد. در پایان هر بخش نیز جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ارائه می‌شود.

در نگارش تحقیق می‌توان دیدگاه‌های دیگران، به‌ویژه اندیشمندان برجسته، را در زمینه طرح مسئله، راه‌حل‌ها و نتایج بیان کرد. همچنین لازم است اختلاف‌نظرها شناسایی شده و پس از تجزیه و تحلیل، جمع‌بندی و نتیجه‌گیری صورت گیرد و در صورت امکان، مطالب و دیدگاه‌های جدید ارائه شود.

روش دیگر آن است که پژوهشگر از ابتدا برداشت و تحلیل خود را بر اساس مطالعه آثار دیگران بیان کند.

در نگارش تحقیق، رعایت ارتباط میان موضوعات و عنوان تحقیق ضروری است و باید از طرح مطالب خارج از موضوع خودداری شود. هر فصل باید از سایر فصول متمایز باشد، اما در عین حال، میان آن‌ها

توالی و تسلسل منطقی برقرار گردد. به گونه‌ای که مبانی و استدلال‌های مطرح شده در فصل‌های ابتدایی، زمینه‌ساز مباحث فصل‌های بعدی باشند.

در ابتدای هر بخش، فصل، مبحث یا گفتار، لازم است جایگاه آن در تحقیق تبیین شود. هر عنوان باید با مقدمه‌ای کوتاه همراه باشد که در آن، به‌طور خلاصه مطالبی که در ادامه مطرح خواهد شد معرفی گردد.

پس از هر عنوان نیز چند سطر توضیح داده می‌شود تا مشخص شود در ادامه چه موضوعاتی بررسی خواهند شد.

فصل‌ها، مباحث و گفتارها با یک مقدمه آغاز می‌شوند که در آن کلیات مربوط به موضوع بیان می‌شود. در پایان نیز، آن بخش با تجزیه و تحلیل، نقد و یک جمع‌بندی مختصر به پایان می‌رسد.

شیوه نگارش تطبیقی

در نگارش تحقیق باید از روش مزجی استفاده شود؛ بدین معنا که مطالب از ابتدا در ذیل یک عنوان واحد و به‌صورت تلفیقی ارائه شوند، نه به‌صورت جداگانه و تفکیک شده.

برای مثال، در تحقیقی که به بررسی یک موضوع در دو کشور می‌پردازد، نباید مطالب مربوط به هر کشور را در دو مبحث یا فصل مستقل و جداگانه بیان کرد. این شیوه، امکان مقایسه دقیق و تحلیلی را کاهش می‌دهد.

برای مقایسه دو مقوله، نباید هر یک از آن‌ها را به‌طور مستقل در یک بخش جداگانه بررسی کرد. بلکه باید ابتدا ویژگی‌ها و شاخص‌های مشخصی را که قابلیت مقایسه دارند استخراج نمود. سپس ساختار تحقیق و فهرست مطالب بر اساس همین شاخص‌ها تنظیم شود.

به این ترتیب، هر بخش از تحقیق به بررسی تطبیقی آن ویژگی‌ها در هر دو مقوله اختصاص می‌یابد و امکان تحلیل دقیق‌تر فراهم می‌شود.

شیوه نگارش تطبیقی - نمونه مقاله

۴. خود ترجیحی

خودترجیحی در بازار دیجیتال به وضعیتی اشاره دارد که یک پلتفرم، محصول خود را بر رقبای دیگر ارجحیت می‌دهد. خودترجیحی به مدد کوکی‌ها به رفتاری اشاره دارد که وبسایت‌ها از اطلاعات جمع‌آوری شده توسط کوکی‌ها برای ارائه محتوا، محصولات یا خدمات استفاده می‌کنند به گونه‌ای که منافع خود را بر منافع کاربران ترجیح می‌دهند. به عبارت دیگر، این وبسایت‌ها با استفاده از داده‌های رفتاری کاربران، به جای ارائه انتخاب‌های بی‌طرفانه و متناسب با نیازهای آن‌ها، تلاش می‌کنند تا محصولات یا خدمات خود را متمایزتر کرده و فروش خود را افزایش دهند.

۴.۱. تحلیل موضع رقابتی اتحادیه اروپا

در حقوق رقابت اتحادیه اروپا، رفتار خودترجیحی از سوی بنگاه‌های مسلط به عنوان رویه مشکوک رقابتی به استناد ماده ۱۰۲ معاهده مورد بررسی همه جانبه قرار می‌گیرد تا مشخص شود که این رفتار توان اخلال در رقابت و کاهش رفاه مصرف‌کنندگان را دارد یا خیر. قانون بازارهای دیجیتال بطور خاص به ممنوعیت این رفتار اشاره دارد. در این راستا اگر داده‌های جمع‌آوری شده بوسیله کوکی بصورت تبعیض آمیز یا غیرشفاف برای ترجیح دادن خدمات پلتفرم‌ها استفاده شوند مشمول این قانون می‌شوند. بر اساس بند ۵ ماده ۶ این قانون، پلتفرم‌های دروازه‌نگهدار نباید خدمات خود را بصورت مطلوب‌تر از رقبای رتبه‌بندی کنند، و این رفتار شامل جلوگیری از نمایش ناعادلانه رتبه‌بندی بالاتر و

استفاده غیرمنصفانه از داده‌های کاربران می‌شود. لذا پلتفرم‌ها باید شرایط شفاف، منصفانه و غیرتبعیض‌آمیز را در رتبه‌بندی محصولات و خدمات رعایت کنند.

۴.۲. تحلیل در پرتو حقوق رقابت ایران

رفتار خودترجیحی، مستفاد از بند «ج» ماده ۴۵ ق.ا.س.ک، به تبعیض‌آمیز بودن شرایط در معاملات با اشخاص مختلف در وضعیت یکسان اشاره دارد. همچنین، جز ماده ۴ «ط» به ایجاد مانع برای ورود رقبا یا حذف آن‌ها در بازار اشاره می‌کند. بنابراین، می‌توان گفت که ارتکاب خودترجیحی توسط بنگاه‌های اقتصادی، چنانچه منجر به اخلاف در رقابت شود، ضد رقابتی خواهد بود.

در بند ۷ ماده ۵ سند شورای عالی فضای مجازی قائل شدن هرگونه تمایز میان کالاها یا خدمات کسب و کارهایی که ارائه‌دهندگان خدمات سکو در آن‌ها ذی‌نفع هستند، با کالاها و خدمات ارائه‌شده توسط سایر کسب و کارهای بهره‌بردار، به هر شکل (اعم از برتری قائل شدن در نحوه نمایش نتایج، استفاده از داده‌های کاربران یا کسب و کارهای بهره‌بردار و موارد مشابه) ممنوع شده است. به نظر می‌رسد این بند بر شفافیت در رتبه‌بندی و نمایش نتایج جستجو تأکید می‌کند، که شامل استفاده از کوکی‌ها برای شخصی‌سازی تجربه کاربر نیز می‌شود. به‌ویژه این شخصی‌سازی می‌تواند منجر به خودترجیحی شود، زیرا پلتفرم‌های قدرتمند با استفاده از کوکی‌ها برای ردیابی ترجیحات و رفتار کاربران، برخی از خدمات یا کالاها را به‌صورت ناعادلانه در نتایج جستجو در رتبه‌بندی بالاتر قرار دهند.

با مذاقه در مفاد ماده ۴۵ ق.ا.س.ک و بند ۷ ماده ۵ سند مذکور، می‌توان نتیجه گرفت که هرچند ممنوعیت رفتار خودترجیحی بواسطه کوکی‌ها قابل استنباط است، اما فقدان چارچوبی جامع جهت ارزیابی استفاده غیرشفاف از داده‌های رفتاری کاربران از طریق کوکی‌ها، تبعیض الگوریتمی در رتبه‌بندی محصولات و خدمات و سلب دسترسی رقبا، ارزیابی رقابتی موضوع را با چالش‌های جدی مواجه می‌سازد. هرچند بند ۷ ماده ۵ سند مورد استناد، ممنوعیت مطلق تبعیض الگوریتمی در نحوه

نمایش نتایج در سکوی‌های دیجیتال را برای تمامی پلتفرم‌ها بدون تمایز میان موقعیت مسلط یا غیرمسلط آن‌ها مقرر داشته است؛ اما معیار دقیق و روشنی برای تمایز میان پلتفرم‌های با موقعیت مسلط و غیرمسلط ارائه نشده است. این موضع‌گیری در برخورد با رفتار خودترجیحی دارندگان وبسایت‌ها از طریق کاربرد کوکی‌ها، که اثر ضدرقابتی آن قطعی و یقینی نیست، قابل دفاع نمی‌باشد. از این رو پیشنهاد می‌شود مقرراتی رقابتی پیشگیرانه استفاده از داده‌های رفتاری کاربران بواسطه کوکی‌ها تصویب شود که ضمن حفظ داده‌های شخصی کاربران، چارچوبی دقیق برای ارزیابی رفتارهای خودترجیحی بر مبنای قاعده معقولیت فراهم آورد. همچنین مقنن مصادیق تمثیلی رفتارهای خودترجیحی ناشی از استفاده از کوکی‌ها را تصریح نموده و تفکیک دقیقی میان پلتفرم‌های با موقعیت مسلط و غیرمسلط مقرر کند.

اصول و قواعد شکلی و ماهوی نگارش متن تحقیق

۱- نظم منطقی و انسجام مطالب در فصل‌ها و کل تحقیق

در تحقیق باید بر موضوع اصلی تمرکز شود و از حاشیه‌روی، پراکنده‌گویی، ذکر مطالب بی‌ربط یا غیرضروری و نیز تکرار مطالب خودداری گردد. همچنین محتوای تحقیق باید با عنوان آن ارتباط و انطباق کامل داشته باشد.

۲- کامل و جامع بودن تحقیق

تحقیق باید به گونه‌ای تنظیم شود که همه مسائل پیرامون موضوع مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد و هیچ پرسشی بی‌پاسخ یا مبهم باقی نماند.

۳- تناسب حجم تحقیق

حجم مطالب در فصل‌ها یا مباحث مختلف باید متوازن و متناسب باشد؛ به گونه‌ای که اختلاف فاحشی میان آن‌ها وجود نداشته باشد. برای مثال، مناسب نیست یک فصل ۶۰ صفحه و فصل دیگر تنها ۲۰ صفحه باشد.

۴- کفایت منابع با توجه به منابع موجود در پژوهش

پژوهشگر باید با توجه به منابع موجود، از تمامی منابع معتبر و مرتبط استفاده کند و ادبیات حقوقی موجود را به طور کامل مورد بررسی قرار دهد.

۵- اعتبار منابع از جهت علمی

در تحقیق باید از منابع علمی، تخصصی و معتبر استفاده شود و از استناد به منابع نامعتبر یا فاقد ارزش علمی خودداری گردد.

۶- رعایت امانت و دقت در استنادات و ارجاعات

رعایت امانت‌داری در نقل مطالب ضروری است؛ بدین معنا که باید اصول کپی‌رایت رعایت شده و به تمامی منابع مورد استفاده به‌درستی ارجاع داده شود.

۷- عدم دستکاری در داده‌ها، اطلاعات و نتایج و عدم حذف، تعدیل یا اضافه نمودن به آنها برای دستیابی به نتایج یا نظریه‌ای خاص

در تحقیق، داده‌ها، اطلاعات و نتایج باید به صورت واقعی و بدون دخل و تصرف ارائه شوند و از هرگونه حذف، تعدیل یا اضافه کردن آن‌ها به منظور دستیابی به نتیجه‌ای خاص خودداری گردد.

۸- روزآمدی اطلاعات و داده‌ها: باید از آخرین قوانین و مقررات تصویبی و رویه قضایی کنونی و ادبیات حقوقی جدید آگاه باشد و آنها را در تحقیق خود ذکر و تجزیه و تحلیل کند.

۹- بهره گیری از ابزارهای لازم برای تفهیم موضوع (طرح بحث مقدماتی جمع بندی پایانی، نمودار و.....)

۱۰- دقت در کاربرد واژگان و اصطلاحات تخصصی و ادبیات حقوقی: مطالبی که جنبه شعاری دارند باید پرهیز کرد. معادل لاتین واژگان فارسی و درون پرانتز ذکر می شود.

۱۱- رعایت اصل بی طرفی علمی در تحلیل: اصل بی طرفی علمی و عدم غرض ورزی علمی نیز توجه و از جهت گیری جانبداری و پیشداوری های شخصی و قضاوت های شتابزده پرهیز کنیم. پژوهشگر در قسمت تجزیه و تحلیل جمع بندی و نتیجه گیری از مطالب نی تواند نظر و استنباط خود را در خصوص موضوع تحقیق بیان کند پژوهشگر باید دیدگاه های موافقان و مخالفان درباره یک موضوع را بررسی و ارزیابی و با یکدیگر مقایسه و نتیجه منطقی از آنها استنباط شود

۱۲- روان و رسا بودن نگارش: از واژگان ساده و قابل فهم استفاده شود از نوشتن مطالب پیچیده و طولانی پرهیز و از واژگان و اصطلاحات نامانوس و عامیانه خوداری شود و به زبان فارسی نوشته شود.

قواعد نگارش و ویرایش یا نشانه گذاری

نشانه گذاری در زبان فارسی برای تفکیک مطالب یا کمک به خواننده برای فهم بهتر عبارات و جمله هاست

این نشانه ها از کلمه ما بعد خود فاصله می گیرند.

در این قسمت رایج ترین نشانه های نگارشی را بررسی می کنیم:

رایج ترین نشانه های نگارشی:

۱-نقطه.

در پایان جمله های خبری کامل (نه در سؤال یا تعجب)؛ معمولاً به کلمه ماقبل چسبیده می آید و فاصله ندارد.

مثال: ضمانت نامه در صورت عدم پرداخت بدهی عمل کنان واجد شرط اجرا است.

۲-ویرگول (،)

برای توقف کوتاه، تقسیم جمله، جدا کردن عبارت های توضیحی یا ارجاع منابع، و آسان سازی خواندن جمله ها به طور روان؛ معمولاً به کلمه قبل چسبیده و پس از آن یک فاصله می گذاریم.

مثال: در این دادگاه خواهی، تبعیض، نقض تساوی، و آزادی اجتماعی از حقوق مغبونی شمرده شده است.

۳-نقطه ویرگول (؛)

موقعی که چند جمله یا عبارت کامل، معنایی به هم وابسته دارند ولی استقلال جمله ای دارند؛ توقف بین آن ها بیشتر از ویرگول و کمتر از نقطه است یا هنگامی که جمله پایان یافته ولی هنوز مطلب ناتمام است می توانیم از آن استفاده کنیم. نقطه ویرگول از کلمه ماقبل خود فاصله می گیرد.

مثال: در این قرارداد، طرفین متعهد به ایفای تعهدات خود طی مهلت سه ماهه شده اند؛ در صورت عدم رعایت این مهلت، شرط فسخ خود کار قرارداد اعمال خواهد شد.

۴-دو نقطه (:)

زمان کاربرد: برای نشان دادن شرح، توضیح، فهرست، یا پیش از نقل قول مستقیم؛ بعد از دو نقطه معمولاً یک فاصله و سپس گیومه یا توضیح می آید.

مثال: «در این قرارداد، طرفین تصریح کرده اند: «امکان تغییر مندرجات، شرایط، مبلغ، توافقات و شروط قرارداد وجود دارد.»

۵-نقطه چین یا سه نقطه....

وقتی جمله یا متن ناتمام مانده باشد یا قسمتی از نقل قول حذف شده باشد؛ و به مفهوم غیره می باشد معمولاً به کلمه قبل چسبیده و بعد از آن یک فاصله می گذاریم.

«در این بند آمده است که «در موارد توهین به شخصیت...، از جرایم علیه حیثیت معنوی اشخاص محسوب می شود.

۶-خط تیره با فاصله یا خط فاصله (-)

در نگارش مکالمه، فاصله زمانی یا مکانی بین دو اصطلاح، یا حذف تکرار اسم اشخاص؛ نشانه جداسازی عبارت یا جمله معترضه است، بجای از و تا نیز بکار می رود. در آیین نگارش فارسی این نشانه به کلمه قبل می چسبد و فاصله پس از آن وجود دارد.

«در این شهادت:

— شاهد اول: «من از این قرارداد آگاهی نداشتم.»

— شاهد دوم: «در این معامله، امضای من جعلی است.»

۷- خط کشیده یا خط خط (—)

در نگارش فارسی، معمولاً به جای «خط تیره حرف‌ای» در نقل قول یا جدا کردن عبارت توضیحی استفاده می‌شود؛ در برخی متون حقوقی برای نشان دادن توضیح جانبی یا اضافه گذاری غیرجانبی در متن به کار می‌رود. در نوشتن فهرست منابع به جای تکرار نام خانوادگی و نام نویسنده از آن استفاده می‌گردد.

«در این تفسیر، «حق تقدم خرید» یعنی اولویت خریداری زمین‌ها توسط اشخاص مجاور — در صورت رعایت اصل برابری و تساوی.»

مثال: اکبریان طبری، معصومه، حسین زاده، جواد، تحلیل رقابتی سوء استفاده از موقعیت مسلط در بازار رایانش ابری، ۱۴۰۴، فصلنامه تحقیق و توسعه در حقوق تطبیقی

—، ارزیابی رقابتی سوء استفاده از موقعیت مسلط با استفاده از کوکی‌ها (مطالعه تطبیقی در حقوق اتحادیه اروپا و ایران)، ۱۴۰۴، نشریه مفید قم.

۸- گیومه («»)

برای نقل قول مستقیم، عنوان مقاله، یا برجسته کردن واژه مورد تاکید؛ نمادش در فارسی گیومه دو کمان است یا عبارات و جملات مواد قانون می‌آید. هر دو طرف به متن می‌چسبند.

مثال: در این بند، عبارت «عدم مسئولیت بابت حوادث غیر مترقبه» به عنوان محدودیت مسئولیت تعیین شده است.

۹- پُرانتز یا هلال (())

برای افزودن توضیح فرعی و غیر ضروری در متن؛ در متون حقوقی معمولاً برای ذکر شماره ماده، حکم، یا توضیح اضافی، نشانه اختصاری، سال ولادت، مرگ، ارجاعات درون متنی مثال: در این قرارداد، طرفین مسئولیت خود را محدود به تعهداتی می‌دانند که در مواد ۳ تا ۸ (به‌ویژه ماده ۷) منعکس شده است.

۱۰- علامت پرسش (?)

در پایان جمله‌های پرسشی؛ به کلمه قبل چسبیده و بدون فاصله نوشته می‌شود. آیا این قرارداد در سه‌ماه ماقبل انعقاد، از نظر ادله‌ای به‌اندازه کافی بررسی شده بود؟

۱۱- علامت تعجب (!)

در پایان جمله‌های احساسی یا امری؛ در متون حقوقی کمتر استفاده می‌شود، ولی در بیان‌نامه‌ها یا اظهارنظرهای سازمانی گاه به کار می‌رود.

این رفتار آشکارا نقض مقررات اصولی قراردادی است!

نتیجه‌گیری

✓ مرحله نتیجه‌گیری شامل مرور اجمالی مباحث پژوهش، نتایج حاصل از جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات و ارزیابی و آزمون فرضیه‌ها، شناخت حاصل از پژوهش، پاسخ‌های داده‌شده به مسئله تحقیق، یافته‌ها و دستاوردهای آن در راستای کشف و پیشبرد علم، خلاصه‌ای از استدلال‌ها و نکات عمده نوشته‌شده در تحقیق به ترتیب طرح مطالب و استنباط‌ها، بیان دیدگاه

نهایی و شخصی محقق از آنچه در متن مورد بررسی قرار گرفته، و ارائه راه حل ها یا نظریه های جدید است.

✓ در این بخش، قوانین و مقررات، رویه های قضایی موجود و د کترین مورد نقد قرار می گیرند؛
✓ به پرسش های اصلی و فرعی پاسخ داده می شود و باید توضیح داده شود که آیا به فرضیه های پیشنهادی دست یافته ایم و فرضیه ها درست بوده اند یا خیر.

✓ همچنین، راهبردهای پیشنهادی برای پرسش های جدید و افق های تحقیقاتی با توجه به نتایج به دست آمده، به منظور ادامه پژوهش در آینده توسط دیگر محققان، ترسیم و ارائه می شود؛
✓ پژوهشگر می تواند به چگونگی توسعه و گسترش موضوع تحقیق در آینده پردازد و ذهن مخاطب را به سوی اصلاحات محتمل آتی در قوانین جلب نماید.

✓ نتیجه گیری انعکاس دهنده طرز فکر، قدرت و میزان درك محقق درباره موضوع تحقیق است، زیرا در این قسمت پژوهشگر، برخلاف متن تحقیق، از نوشته دیگران اقتباس نمی کند و با مرور و بازخوانی همه فصل ها و مطالب، فکر خود را به کار می اندازد، استنباط خود را بیان می کند و می نویسد که حاصل کار پژوهش و مطالعه اش به چه حقایقی منتهی شده و با اتکا بر آنچه تحقیق کرده، پیشنهاد راه حل یا نظریه های جدیدی ارائه می دهد. در نتیجه گیری نمی توان مطالب و نتایج جدیدی را مطرح کرد که در متن مقاله مورد بررسی قرار نگرفته اند.

✓ اگر موضوع تحقیق مربوط به یک مباحثه و اختلاف نظر بین حقوقدانان باشد، محقق در نتیجه گیری باید موضع خود را با اتکا به استدلال های لازم، مبتنی بر قوانین، مقررات و اصول کلی حقوق، به صورت شفاف درباره موضوع بیان کند. چنانچه موضوع تحقیق مربوط به فعالیت یک نهاد باشد، محقق در نتیجه گیری باید ضمن اشاره به اصلاحات ممکن و چشم انداز آینده،

درباره موارد موفقیت یا عدم موفقیت آن نهاد بحث کند. اگر موضوع تحقیق تطبیقی است، نتایج و دستاوردهای مقایسه در بخش نتیجه گیری ذکر می شود.

پیشنهاها

درخصوص پیشنهادها، ایرادات و خلاهای قانونی موجود در موضوع تحقیق مطرح و راهکارها و راه حل های جدید حقوقی و رویه قضایی، مبتنی بر یافته های پژوهش، توسط محقق بیان می شود. پیشنهادها نه تنها باید جنبه توصیفی داشته باشند، بلکه باید روشن و دارای جنبه کاربردی باشند.

نتیجه گیری و پیشنهادها در مقاله معمولاً در ۱ تا ۲ صفحه و در پایان نامه یا رساله در ۲ تا ۶ صفحه نوشته می شوند. می توان برای هر بخش یا فصل یک نتیجه گیری جزئی داشت و در نهایت یک نتیجه گیری کلی تنظیم کرد.

نحوه استفاده از منابع تحقیق

در پژوهش، هر منبعی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم از آن استفاده می شود، باید مشخصات کامل آن ذکر گردد.

همچنین، نقل عین مطالب دیگران باید بدون هیچ گونه تغییری، در داخل گیومه آورده شود و نباید در آن دخل و تصرف کرد.

در نقل مستقیم، متن نویسنده دقیقاً همان طور که آمده نقل می شود و باید در گیومه باشد.

در نقل، شما مطلب را با زبان خودتان می‌نویسید، ولی باز هم باید ارجاع بدهید، چون ایده از منبع گرفته شده است.

اگر شما از کتابی استفاده کرده‌اید که خودش به کتاب دیگری ارجاع داده، از نظر روش علمی بهتر است تا حد امکان به منبع اصلی مراجعه کنید و همان را در ارجاع بیاورید.

اگر دسترسی به منبع اصلی نداشته‌اید و ناچارید از نقل کتاب واسطه استفاده کنید، باید صریح بنویسید که مطلب را «به نقل از» آن نویسنده دیده‌اید؛ یعنی ارجاع شما به منبعی است که واقعاً خوانده‌اید، همراه با اشاره به منبع اصلی در متن یا پاورقی.

William Stevenson, A Research Manual for College Studies Paper (New York: Harper and Row, 1936), p. 144, cited in John Smith, Research Methods (Boston: Academic Press, 2020), p. 55.

به نقل از فنایان لقاءالله، پیشین، ص ۱۰۸.

نحوه ارجاع به کتاب

□ نام‌ونام خانوادگی نویسنده، عنوان کتاب، شماره جلد (اگر بیش از یک جلد است)، محل چاپ: ناشر، سال چاپ، شماره صفحه.

□ اگر کتاب ترجمه باشد: نام‌ونام خانوادگی نویسنده اصلی، عنوان کتاب، ترجمه نام‌ونام خانوادگی مترجم، شماره جلد (در صورت نیاز)، محل چاپ: ناشر، سال چاپ ترجمه، شماره صفحه.

□ اگر کتاب نوشته شده توسط بیش از دو نویسنده باشد (۳ نفر یا بیشتر): نام‌ونام خانوادگی نویسنده اول و همکاران، عنوان کتاب، ...

□ اگر کتاب محصول کار یک سازمان اداری یا نهاد خصوصی باشد

در این حالت نام سازمان/نهاد به عنوان نویسنده قید می شود.

در پانویس:

نام سازمان/نهاد، عنوان گزارش/کتاب، شماره جلد (در صورت نیاز)، محل چاپ: ناشر (گاهی خود سازمان)، سال، شماره صفحه.

□ اگر کتاب بیش از یک جلد باشد: شماره جلد را بعد از عنوان کتاب و قبل از مشخصات نشر

می آوریم. بدین صورت که: نام نویسنده، عنوان کتاب، ج. شماره جلد، محل چاپ: ناشر، سال، ص. شماره صفحه.

□ اگر محل چاپ و انتشار معلوم نباشد: به جای محل چاپ، بنویسید: بی جا (برای فارسی)

نام نویسنده، عنوان کتاب، بی جا: ناشر، سال، ص. صفحه.

□ اگر ناشر مشخص نباشد

به جای ناشر بنویسید: بی نا (فارسی).

نام نویسنده، عنوان کتاب، محل چاپ: بی نا، سال، ص. صفحه.

□ اگر تاریخ چاپ را ندانیم

به جای سال، بنویسید: بی تا (برای فارسی) یا n.d. (no date) برای انگلیسی.

نام نویسنده، عنوان کتاب، محل چاپ: ناشر، بی تا، ص. صفحه.

□ اگر از یک منبع چندبار استفاده کنیم

الف) استفاده بلافاصله (پانویس بعدی همان منبع)

در منابع فارسی: می‌توان از واژه «همان» استفاده کرد. در منابع خارجی: از «bid.» برای همان منبع و همان صفحه)

اگر بین چند ارجاع به یک منبع، ارجاع به شخص دیگری بیاید:

از پیشین در مقالات فارسی و op. Cit برای منابع خارجی استفاده کرد.

□ اگر از چند کتاب یا مقاله یک نویسنده استفاده می‌کنیم برای ارجاع باید پس از نام

خانوادگی و نام نویسنده نام کتاب و بقیه مشخصات را بیاوریم و در دفعات بعدی پس از نام

خانوادگی و نام نویسنده عنوان کتاب یا مقاله واژه پیشین را ذکر و بعد شماره ص را بیاوریم و

اگر یک نویسنده یک کتاب را به چند ناشر در یک یا چند سال داده باشد باید نام ناشر و سال

چاپ و اگر متفاوت است جداگانه ذکر شود.

نحوه ارجاع به جزوه درسی

درباره جزوه درسی ارجاع بدین ترتیب است که:

نام خانوادگی نویسنده، نام کوچک، عنوان جزوه بصورت پر رنگ، دوره یا مقطع

تحصیلی، رشته، دانشکده، سال، شماره ص

در صورتی که دانشجویان مطالب کلاس درس استاد را نوشته و تایپ کرده بجای عنوان جزوه درسی

باید از عبارت تقریرات درس ... استاد.... استفاده کرد.

شیوه نقد و بررسی رای

نقد رأی قضائی یکی از ارکان مهم پژوهش حقوقی و بررسی رویه قضائی است. رویه قضائی در کنار قوانین و مقررات و اصول کلی حقوق، به عنوان یکی از منابع شناخت نظام حقوقی عمل می کند و تحلیل آرای مراجع قضائی مختلف (دادگاه عمومی، دادگاه های اختصاصی و تخصصی، شعب دیوان عالی کشور، دیوان عدالت اداری و هیأت عمومی دیوان ها، مراجع شبه قضائی و دادرس قانون اساسی) نقش اساسی در تحقق ثبات رویه و ارتقای کیفیت قضاوت دارد.

نقد رأی عبارت است:

از شرح، توضیح و تحلیل انتقادی حکم یا قرار جهت:
انطباق رأی با قوانین و مقررات موضوعه و اصول کلی حقوق؛
استحکام و سقم استدلال قضائی، از نظر منطق حقوقی و آراء و مراجع استنادی؛
اعتبار و کارآمدی منابع و مدارک استنادی که قاضی به آن استناد کرده است؛
بررسی ایرادات شکلی (مانند فقدان دلایل کافی، تخطی از قواعد رسیدگی یا مقررات آیین دادرسی) و ایرادات ماهوی (مانند تفسیر نادرست حقوقی یا نتیجه گیری خلاف موازین قانونی)؛
ارزیابی آثار عملی و اجتماعی رأی، از جمله پیش بینی پذیری حقوقی و تأثیر رأی بر حقوق طرفین و دیگر مراجع قضائی.

نقد رأی می تواند موضوع یک آزمون ورودی به مقطع تحصیلی بالاتر، موضوع یک آزمون درسی در تمام دروس یا موضوع یک مقاله تحقیقاتی باشد. در مقاله ای که موضوع آن «نقد رأی» است، معمولاً رأی صادره از یکی از مراجع زیر: دادگاه ها، دیوان ها، مراجع شبه قضائی یا دادرس قانون اساسی انتخاب می شود و در آن نمونه ای از یک اصل کلی یا قاعده حقوقی معتبر و مستقل شرح و تفسیر می گردد.

چگونه می توان رای را نقد و بررسی کرد؟

برای نقد و بررسی باید مساله یا پرسش حقوقی رای را شناخت و این امر مستلزم مطالعه رای آگاهی از مشخصات و جزئیات آن خلاصه ای از واقعیات پرونده جریان رسیدگی و محتوی رای می باشد. باید محقق جایگاه رای صادره در نظم حقوقی و نوع رای شامل رای شعبه بدوی تجدیدنظر هیات عمومی رای وحدت رویه یا اصراری اهمیت ارزش آثار و نوآوری های رای بر وضعیت و نظام حقوقی مربوط از جمله ارائه حل جدید درباره خلاها یا ابهام های حقوقی موجود را مشخص نماید.

اجزای نقد رای

نتیجه
گیری

متن تجزیه و تحلیل رای

مقدمه
نقد رای

مقدمه نقد رای

معرفی کلی موضوع دعوا

مشخصات رای

تشریح خلاصه ای از واقعیات پرونده

شرح جریان و مراحل رسیدگی

و

راه حل دادگاه برای پاسخ به مساله حقوقی می باشد.

اجزای مقدمه نقد رای

۱- معرفی کلی موضوع دعوا و مشخصات رای:

مشخصات و جزئیات رای مشتمل بر موضوع حقوقی ذی ربط یا مساله و نوع و موضوع دعوا و مستندات، خواسته یا شکایت طرفین دعوا شامل خواهان و خوانده یا تجدیدنظرخواه و تجدیدنظرخوانده، تاریخ صدور و شماره رای مرجع صدور رای آیین و مراحل رسیدگی از قبیل مرحله نخستین یا تجدیدنظر رسیدگی می باشد.

۲- توصیف و تشریح وقایع پرونده:

خلاصه ای از وقایع و واقعیت پرونده در یک ترتیب زمانی و براساس زمان وقوع توصیف و تشریح می شود. واقعیاتی که منجر به دادخواهی و اقامه دعوی شده است. وقایع و دفاعیات و استدلال های طرفین دعوا به طور خلاصه انتخاب و ذکر می شود تا روشن گردد که موضوع دعوا توسط دادگاهی که رای را صادر کرده به چه نحو تجزیه و تحلیل شده است.

۳- شرح جریان و مراحل رسیدگی :

پس از ملاحظات واقعیات پرونده محقق باید ترتیباتی را که در جریان رسیدگی به عمل آمده بیان کند و در این مورد باید توالی زمانی را رعایت کند. درباره هر دادگاه که به دعوا رسیدگی می کند باید به این پرسش ها پاسخ داده شود که کدام دادگاه به دعوا رسیدگی کرده است. کی و چرا و رای دادگاه چه بوده است.

۴- راه حل دادگاه برای پاسخ به مساله حقوقی

راه حل دادگاه در پاسخ به حل و فصل مساله یا دعوا طرح شده همراه با استدلال های حقوقی که دادگاه برای توجیه رای خود به کار برده است و استنادات آن به قوانین و مقررات برای رسیدن به نتیجه ذکر می گردد. ساختار و مندرجات دادگاه بدین ترتیب است:

مشخصات رای

طرفین دعوا

گردش کار شامل وقایع / ایین و جریان رسیدگی / اشاره به مدعیات طرفیندعوا / مباحثات و مناظرات و محتوی رای. رای دادگاه اگر طولانی نباشد می تواند به طور کامل ذکر شود. در غیر اینصورت خلاصه آن ذکر می شود.

۴- راه حل دادگاه برای پاسخ به مساله حقوقی

راه حل دادگاه در پاسخ به حل و فصل مساله یا دعوا طرح شده همراه با استدلال های حقوقی که دادگاه برای توجیه رای خود به کار برده است و استنادات آن به قوانین و مقررات برای رسیدن به نتیجه ذکر می گردد. ساختار و مندرجات دادگاه بدین ترتیب است:

مشخصات رای / طرفین دعوا / گردش کار شامل وقایع / ایین و جریان رسیدگی / اشاره به مدعیات طرفیندعوا / مباحثات و مناظرات و محتوی رای. رای دادگاه اگر طولانی نباشد می تواند به طور کامل ذکر شود. در غیر اینصورت خلاصه آن ذکر می شود.

متن تجزیه و تحلیل رای

✓ در این قسمت، محقق در خصوص میزان انطباق رای با قوانین، مقررات و اصول کلی حقوق، میزان استحکام رای و استدلال ها و استنادات دادگاه و ایرادات شکلی و ماهوی رای از جمله در مورد صلاحیت دادگاه برای رسیدگی به دعوا به لحاظ خواهان، خوانده و موضوع دعوا، نقض قانون، تجاوز صلاحیت، اجتهاد در برابر نص، نبود مبانی حقوقی، دلای و مستندات در رای، تعارض میان دلایل و مستندات یا کلی و تردید آمیز بودن آنها، تعارض میان دلایل و مستندات با مفاد تصمیم نهایی قاضی، عدم وجود منطق و هماهنگی در اجزاء، مقدمه و موخره رای، اشتباهات شکلی رای، اهمیت و آثار رای در نظام حقوقی کشور بررسی و ارزیابی می کند.

✓ لازم است موضوعاتی مانند مقتضی بودن، منصفانه بودن و قابل اعمال بودن راه حل دادگاه و آثار مطلوب یا نامطلوب حقوقی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی یا اخلاقی رای حسب مورد، مورد توجه و اشاره محقق قرار گیرد.

✓ در نهایت پژوهشگر نظر و استدلال خود درباره پاسخ به درست به مساله حقوقی ارائه می دهد. البته اگر رای با اصول و قواعد حقوقی انطباق کامل داشته باشد می توان آن را به عنوان یکی از نقاط قوت رای اشاره کرد. تحلیل و نقد رای نیز مانند خود رای مستدل و مستند باشد.

راهنمای استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی در پژوهش

(ابلاغی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - آبان ۱۴۰۴)

پیرو مصوبه جلسه کارگروه وزارتی اخلاق در پژوهش مورخ ۰۷/۰۲/۱۴۰۴ و در راستای ساماندهی و تبیین نحوه بهره‌برداری از ابزارهای هوش مصنوعی در فعالیتهای پژوهشی، «راهنمای استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی در پژوهش» تهیه و تدوین گردیده است.

باگسترش روزافزون کاربرد ابزارهای هوش مصنوعی در میان دانشجویان، اعضای هیأت علمی و پژوهشگران و نظر به ضرورت آگاهی و پایبندی به اصول اخلاق پژوهش در استفاده از این ابزارها، رعایت دقیق مفاد راهنمای مذکور بویژه بندهای ذیل برای تمامی واحدهای پژوهشی، اعضای هیأت علمی، پژوهشگران و دانشجویان الزامی است.

اصول اخلاقی در استفاده از هوش مصنوعی در پژوهش

این اصول بر پایبندی به ارزش‌های انسانی و صداقت علمی تأکید دارند :

هوش مصنوعی باید انسانی‌محور باشد و کرامت و حقوق افراد را حفظ کند؛

هرگونه استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی (نوع، ابزار، نحوه کنترل خروجی توسط انسان و...) باید شفاف گزارش شود؛

مسئولیت صحت، اصالت و تطابق آثار علمی همچنان بر عهده پژوهشگران است

ابزارها نمی‌توانند به‌عنوان پدیدآورنده شناخته شوند؛

از جعل، تحریف و سرقت ادبی جلوگیری شود؛ دسترسی عادلانه و عدم تبعیض تضمین گردد؛

حریم خصوصی، محرمانگی، امنیت داده‌ها و حقوق مالکیت فکری رعایت و از بارگذاری اطلاعات حساس در ابزارهای عمومی بدون تضمین جلوگیری شود؛

پژوهشگران نسبت به سوگیری‌های احتمالی ابزارها آگاه باشند و خروجی‌ها را پالایش کنند؛
تأثیرات زیست‌محیطی استفاده از مدل‌ها مورد توجه قرار گیرد و در صورت امکان مدل‌های کم‌مصرف یا محلی به کار روند؛ دستورالعمل‌های ناشران و کارفرمایان و قوانین ملی مرتبط با مالکیت فکری و مقابله با تقلب رعایت شود.

مصادیق استفاده مجاز از هوش مصنوعی

ویرایش و بهبود زبانی: بازنویسی، اصلاح و ترجمه متن تحت نظارت مؤلف.
ایده‌پردازی و طراحی پژوهش: تولید ایده‌های اولیه و چارچوب تحقیق بدون جایگزینی نقش پژوهشگر.

مرور منابع: خلاصه‌سازی مقالات و کمک به شناسایی مطالعات مرتبط.
پشتیبانی نگارش فنی: تولید پیش‌نویس کدهای ساده، نمودارها یا جداول با تایید نهایی انسان.
تولید محتوای تصویری/گرافیکی: ساخت تصاویر یا نمودارها با ذکر ابزار، نسخه و تاریخ استفاده.
تحلیل داده و کدنویسی: کاربرد ابزارهای هوش مصنوعی در تحلیل یا کدنویسی با توضیح روش و تأیید صحت توسط پژوهشگر

مصادیق استفاده غیرمجاز از هوش مصنوعی

تولید داده‌ها و نتایج ساختگی: تولید تصاویر یا نمودارهای علمی در بخش‌های اصلی پژوهش بدون ذکر منبع یا روش تولید، ایجاد مقالات جعلی، داده‌های دستکاری شده یا جعل نتایج آزمایشی و پژوهشی توسط هوش مصنوعی مطلقاً غیرمجاز است.

جعل و تحریف منابع: تولید منابع جعلی، ایجاد ارجاعات غیرواقعی، تغییر نادرست متون علمی یا ادعای مطالعات و داده‌های ساختگی با کمک هوش مصنوعی مجاز نیست.

جایگزینی کامل مسئولیت پژوهش: سپردن تهیه کامل پیش‌نویس مقاله یا انجام کل پژوهش به هوش مصنوعی بدون بازنگری دقیق و اصلاح توسط پژوهشگر انسانی مجاز نیست.

سوءاستفاده آموزشی: استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی برای انجام تکالیف درسی یا پروژه‌های دانشجویی به صورت پنهان از استاد و بدون تأیید وی مجاز نیست.

نقض حقوق مالکیت فکری: تولید محتوای خلاقانه توسط هوش مصنوعی و ادعای آن به عنوان اثر انسان بدون ذکر منبع یا مشارکت انسانی ممنوع است.

تولید محتوای بازنویسی شده از آثار دیگران بدون ارجاع مناسب: بازنویسی آثار دیگران بدون ارجاع و ذکر منبع حتی با تغییر واژگان یا ساختار متن، غیرمجاز و نقض اصول اخلاق پژوهش محسوب می‌گردد.

الزامات استناد و ارجاع به استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی

الزام اصلی این است که هر استفاده از هوش مصنوعی در پژوهش و آموزش باید شفاف، دقیق و مستند اعلام شود تا صداقت علمی حفظ شود و دیگران بتوانند فرآیند تحقیق را ارزیابی کنند.

شفاف‌سازی: باید دقیقاً بنویسید از چه ابزاری، برای چه کاری (مثلاً ترجمه، ویرایش، تولید کد، ایده‌پردازی، تحلیل داده) و به چه میزان استفاده کرده‌اید و چگونه خروجی آن را اعتبارسنجی کردید. ارجاع‌دهی: اگر هوش مصنوعی در تولید متن یا ایده نقش داشته، مانند هر منبع علمی دیگر ارجاع دهید. در بخش منابع، ارجاع استاندارد شامل:

نام ناشر/نویسنده

سال انتشار

نام ابزار هوش مصنوعی

نسخه ابزار

توضیح کوتاه درباره نقش آن (مثلاً «مدل زبانی برای تولید متن»)

لینک یا نشانی ابزار

اعلام استفاده از هوش مصنوعی

کاربران موظف‌اند در بخشی با عنوان «بیانیه استفاده از هوش مصنوعی» یا در بخش «روش‌شناسی»، دقیقاً توضیح دهند که از چه ابزاری، در کدام مراحل پژوهش (مثل ایده‌پردازی، تحلیل داده، یا ویرایش متن) و با چه هدفی استفاده کرده‌اند. نیازی به آوردن تمام گفت‌وگوها با هوش مصنوعی نیست، مگر اینکه استاد راهنما یا مشاور ضروری باشد.

همچنین، چون خروجی مدل‌های ابری ممکن است در استفاده‌های مجدد یکسان نباشد (غیر تکرارپذیر باشد)، پژوهشگران باید این محدودیت را در بخش روش‌شناسی گزارش کنند.

استانداردهای استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی در حوزه علوم انسانی

در پژوهش‌های علوم انسانی که بیشتر بر تحلیل متن، مفاهیم، زبان و تفسیرهای فرهنگی و تاریخی تمرکز دارند، استفاده از هوش مصنوعی برای تحلیل محتوا، خلاصه کردن، بازنویسی و ترجمه مجاز است، اما شرط اصلی این است که پژوهشگر انسانی تأیید نهایی را انجام دهد.

در حوزه‌هایی مثل ادبیات، فلسفه، زبان‌شناسی و مطالعات فرهنگی، نباید از هوش مصنوعی به جای تفسیر و نقد انسانی استفاده کرد؛ یعنی نقش هوش مصنوعی فقط کمک است، نه جایگزین فکر و ارزیابی انسان.

همچنین، تولید خودکار آثار خلاقانه (مثل نثر، شعر یا تحلیل) بدون ذکر اینکه از هوش مصنوعی استفاده شده، تخلف اخلاقی است. بنابراین، شفافیت در گزارش استفاده از ابزارها و رعایت حقوق مؤلف الزامی است.

ابزارهای نظارتی و ارزیابی تخلفات

برای حفظ صداقت علمی و پیشگیری از سوءاستفاده از هوش مصنوعی، فرآیندهای نظارتی و بررسی تخلفات باید دقیق، ساختارمند و منصفانه اجرا شوند. مؤسسات باید با تشکیل کارگروه‌های اخلاق در پژوهش، نظارت مستمر بر استفاده از هوش مصنوعی داشته باشند. این فرآیند شامل موارد زیر است:

۱. تشکیل کمیته‌های تخصصی اخلاق پژوهش و آموزش هوش مصنوعی

مؤسسات کمیته‌های ویژه هوش مصنوعی ذیل کارگروه اخلاق پژوهش تشکیل می‌دهند که وظایف آن‌ها شامل:

سیاست گذاری و برنامه ریزی برای استفاده صحیح و هدفمند از هوش مصنوعی

پیشگیری از مخاطرات احتمالی

نظارت و رسیدگی به تخلفات در این حوزه

۲. تهیه فرم های خوداظهاری

فرم هایی طراحی می شود که پژوهشگران، اعضای هیأت علمی و دانشجویان میزان استفاده خود از هوش مصنوعی را اعلام کنند. این فرم ها برای شفاف سازی و ثبت استفاده الزامی است.

۳. ابزارهای نظارتی و فنی

استفاده از نرم افزارهای تشخیص متن تولید شده توسط هوش مصنوعی (مثلاً با تحلیل الگوهای نگارشی) ایجاد سامانه های رصد و گزارش دهی برای پایش استفاده از هوش مصنوعی در تحقیقات، پایان نامه ها، رساله ها، گزارش ها و مقالات

۴. بازنگری و به روز رسانی دوره ای سیاست ها

کمیته تخصصی ذیل کارگروه وزارتی اخلاق در پژوهش، مسئول بازنگری منظم این راهنما است تا سیاست ها با پیشرفت سریع فناوری همگام بمانند. نتایج پایش و گزارش تخلفات در این بازنگری ها استفاده می شود.

۵. عواقب انضباطی

رسیدگی به تخلفات بر اساس قوانین و مقررات مربوطه انجام می شود و می تواند شامل جریمه های انضباطی باشد.

۶. فرآیند منصفانه و حق دفاع

از آنجا که ابزارهای فنی تشخیص متن ممکن است خطا داشته باشند، خروجی آن‌ها به تنهایی مبنای قطعی اثبات تخلف نیست. کمیته‌های رسیدگی به تخلفات باید:

تمام شواهد را به صورت جامع بررسی کنند

فرصت کافی برای دفاع و ارائه توضیحات به دانشجو یا عضو هیأت علمی بدهند

تصمیم نهایی را بر اساس مجموعه شواهد (نه فقط خروجی یک نرم‌افزار) اتخاذ کنند.

تهیه پاورپوینت جلسه دفاع

یک پاورپوینت باید شامل این بخش‌ها باشد: جلد (شامل لوگوی دانشگاه، عنوان پایان نامه، نام اساتید، نام دانشجو، تاریخ و مکان دفاع)، به نام خدا، صفحه فهرست، مقدمه، بیان مسأله، اهداف، سوالات / فرضیه ها، مفاهیم نظری (فقط مهم ها)، مبانی نظری (نظریه های مورد استفاده، چرا این نظریه ها و ارتباطش با موضوع شما)، ادبیات تحقیق در حد یکی دو اسلاید، روش تحقیق، یافته‌های پژوهش (با مرور سوالات و فرضیات و پاسخ آنها)، نتیجه (تحلیل نتیجه با اتکا به پیشینه و مبانی نظری صورت گیرد) و پیشنهادات، منابع و مآخذ، سپاسگزاری از توجه اساتید و حضار و آخرین اسلاید در صورت ضرورت راه‌های تماس شماست (چنانچه سایر دانشجویان و حضار و... از شما سوالی داشتند بتوانند با شما تماس بگیرند. این راه تماس می تواند آدرس ایمیل شما باشد که ابعاد رسمی دارد).

به جز بخش روش تحقیق و یافته های تحقیق سعی کنید بقیه بخش ها بیشتر از یک اسلاید نباشد. شما بین ۱۵ تا ۲۰ دقیقه زمان دارید پس تعداد اسلایدها را طوری انتخاب کنید که در هر یک دقیقه یک اسلاید را توضیح دهید.

محتواهای پایان نامه خود را در ساختاری که اشاره شده، مدیریت کنید. به خاطرتان باشد شما بنا نیست در پاورپوینت کل پایان نامه را کپی و پیست کنید. نکات بسیار ضروری در حد عبارات کوتاه به همراه تصاویری مرتبط ارائه کنید.

محتواهای داخل پاورپوینت به خصوص در بخش مفاهیم نظری یا ادبیات تحقیق با ارجاعات درون متنی همراه باشند.

از یک فونت مناسب و خوانا برای پاورپوینت خود استفاده کنید برای عناوین و متن از سائز فونتهای ثابت و متناسب در کل پاورپوینت بهره بگیرید

فایل پاورپوینت را پس از نهایی شدن برای اساتید راهنما و مشاور خود ارسال کنید تا نقطه نظرات آنها را حتماً اعمال کنید.

حتماً پیش از جلسه، دفتر یادداشتی برای ثبت نقدها و نظرات به همراه داشته باشید. به خاطرتان باشد که شما بدون تأیید استاد راهنما و بدون اعمال نظرات در روز دفاع، امکان تحویل پایان نامه به دانشگاه را نخواهید داشت، پس هم نکات را خوب بنویسید و هم ضبط کنید تا بعد با نظر استاد راهنما و مشاور آنها را به درستی اعمال کنید.

بعد از ارائه شما اساتید داور نظر خواهند داد. نظرات همگی را بنویسید. به شما زمان برای دفاع داده خواهد شد، به هیچ عنوان با اساتید داور شروع به بحث و جدل نکنید. رعایت احترام و ادب در طول جلسه دفاع امری ضروری است. حتماً از نظرات ارائه شده تشکر کنید و اعلام کنید که با نظر اساتید محترم راهنما و مشاور این نکات اعمال خواهد شد. اگر توضیح ضروری یا بسیار جدی و حیاتی دارید در حد بسیار بسیار مختصر به آن اشاره کنید.

بعد از شما اساتید راهنما و مشاور به دفاع از پایان نامه و عملکرد شما خواهند پرداخت. در لابه لای صحبت‌های آنها وارد نشوید.

اگر موضوع پایان نامه شما جالب و جدید است و به نتایج ارزشمندی رسیده اید بهتر است در کنار مقاله، به فکر کتاب کردن آن باشید.

موضوعی جذاب و مورد علاقه ای را انتخاب کنید که در کنار اینکه با سختی های مراحل پژوهش بهتر آن را طی می کنید، ارزش تبدیل شدن به کتاب را نیز داشته باشد.

بهتر است پس از پایان جلسه دفاع از همه اساتید و افراد ارسالی پیامی اختصاصی و رسمی تشکر کنید.

منابع:

- عباسی، بیژن. روش پژوهش در دانش حقوق. نوبت پنجم (چاپ دوم). تهران: خرسندی، ۱۴۰۴.
- نظری، علی اشرف، جزوه درس روش تحقیق و پژوهش، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، ۱۳۹۲.
- حبیب زاده، طاهر، کارگاه هنر تحقیق و مقاله نویسی، دانشگاه تهران، ۱۳۹۷.
- اکبریان طبری، معصومه، و میر قاسم جعفرزاده. «تحلیل رقابتی تحدید میزان عرضه در توافقات عمودی: مطالعه تطبیقی در حقوق امریکا، اتحادیه اروپا و ایران». مطالعات حقوقی ۱۷، ش. ۳ (پاییز ۱۴۰۴): ۸۱-۱۲۶.
- اکبریان طبری، معصومه، و جواد حسین زاده. «ارزیابی رقابتی سوءاستفاده از موقعیت مسلط با استفاده از کوکی‌ها (مطالعه تطبیقی در حقوق اتحادیه اروپا و ایران)». دوفصلنامه علمی حقوق تطبیقی ۱۱، ش. ۲ (پاییز و زمستان ۱۴۰۳): ۱۸۱-۲۱۸.
- راهنمای استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی در پژوهش (ابلاغی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - آبان ۱۴۰۴).
- شیوه نامه تنظیم و تدوین پایان نامه / رساله دانشکده حقوق دانشگاه علم و فرهنگ، ۱۴۰۲.